

המחשבה

עתו שבועי

כבר עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת

מחיר והחתימה על המצפה עם ההוספה הספרותית החדשה רמת המצפה:

באוסטריא-אונגריא:
לשנה 7 כתרין
לחצי שנה 3 50
רבע 1 75

באשכנז:
לשנה 8 כתרין

ביתר הארצות:
לשנה 9 כתרין — 9.50 פראנק.

על המצפה בלי הוספה הספרותית אין לחתום.
אין הנחה מהמחיר.

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים לפי גדל השטח

ברכת מו"ט חצי הכתר. כראש הגליון שני כתרין.

גליון בודד 12 הלר.

המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא רק שם מקומו החדש, כי אם גם שם מקומו הקודם.

קאנטא של פאסטשעק נימר 76.918 האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטראציה

„HAMICPE“

ul. Sw. Sebastyana 32. Kraków. (בחוץ לארץ להוסיף: Oesterreich)

Kraków, 7 Sierpnia 1908.

גליון לא

קראקא, י' אב 'ע' ואצתתן תרס"ח.

אחרי תשעה באב.

עוד תשעה באב אחד עבר עלינו, יום זכור וואבל ליהודים, יום אשר כל ישראל ישבו לארץ, יבכו, יקוננו שנה שנה על המקדש כי שרף ועל ירושלים כי היתה להרבה לפני אלף שמונה מאות וארבעים שנה, ואשר גם היום כבו ויקוננו בו את הכבי ואת הקינות הנהוגות, כפעם כפעם. כימי שלשת אלפי השנים, אשר ראה עם ישראל חיים על האדמה, וגם כימי העת החדשה, נפלו גוים, מטו ממלכות, לעמים רבים לקחו ארצם, חפשתם, תקומתם; אך לא אחד בהם יבך ויקונן: או כי נכחד הגוי כלו מעל פני האדמה ולא השאיר אחריו בוכים ומקוננים, או כי יאחו העם העשוק והרצוף דרכים אחרים, אשר יהיו לו לכבוד ולהועיל יותר מן הבכי, למען השב אליו, בהגיע עת רצון, את תקומתו, את הית-לאמו, את ארץ אבותיו: יתנדב הונו ואונו, יקריב כל קרבן יקר עד הדם ועד הנפש, ויכלל את הלשון ואת הספרות הלאומית, יהגה בדבריו ימיו לכל תקופותיהם, יגדל את בניו לאהבת מולדתם ועמם, והתאמץ להעיר ולעורר בלב קטן וגדול את זכר הימים הראשונים הטובים ואת כליון הנפש אליהם, ולהכין את כל העם ליום הגדול כי יבא.

ועם ישראל לא נכחד עצמו עד אשר לא ישאר לו כוכה, ולא יראה חיים טובים אשר אין עמהם כבי ואכל; — עם ישראל חי ונושא עמל ותלאה — וכוכה... כי מה אנחנו עושים עוד, למען אשר לא יהיה עלינו לכבות בכי תמיד, בכיה

לדורות? או האמנם יאמין איש כיום, כאשר האמינו כשנים קדמוניות, כי רק הבכי והנהי לכהם, מבלי כל מעשה וכל יגיע כפים, ושיבו לעם את הפשתו, את שלותו, את ארצו, את עמדתו באדם, בעמים? מי משלומי אסוני ישראל, מי מכל היראים והחרדים ישליך יהבו, במעשהו ובמשלח ידו, על האלקים לבדו, מבלי כל מעשה אשר יעשה האדם וחי בו? ומה כצע איפוא כי נשלה אותנו, כי נשיא נפשותינו על הנם?

„על נהרות ככל שם ישכנו, גם בכינו בזכרנו על ציון.“ על נהר בול הננו יושבים, ועם לבכנו: לכלתי הוסיף לבכות עוד. עשר שנים עברו מאז דבר זנביל את הדבר הגדול הזה, האומר כבוד ועו, „על נהר בול“. האמנם הביעו הדברים האלה את רוח העם, את אשר כלככו ובנפשו? אהה, כי לא בן נחזה כהליכות הציונות במזרח אירופה וכמערכת כל השנים ההן.

„על נהרות ככל שם ישכנו, גם בכינו בזכרנו את ציון“ — אמנם כן! כי מה יכול לעשות בעת-צרה ההיא העם הסכה והמדכא והאסור בזקים בעוד יד אויבו החזק מסנו נטויה עליו. ואולם עוד מעט: במרם יעברו ימי דור אחד, אך שוב שבה רוח הגולים אליהם אחרי חבלות הראשונות, והנה החזיקו בדרכים אחרים, בזכרם את ציון, דרכים אשר היו גדולי העלילה ורבי התוצאות הרבה יותר משבת וככה: גדוליהם התאמצו להפיק רצון לעמם ממלכי פרס ונציביים: העם קראו נרכות, השמיעו ככל מדינת בכל

והעשירים הרימו תרומות גדולות ויאצרו ויבינו הון רב למען ציון (עזרא ז', ט"ז, י"ה, ובמקומות אחרים); הסופרים בעלי האספות שמו ניר לתורה, לשון, לספרות, לדברי הימים ולשירה ויעבדו ויעבדו את הכל אל עבודת הרוח, עבודה גדולה אשר לא היתה כמות לפנים; הרוח הלאומי התרומם כשוא גליו למעלה למעלה מעל לראש המהבוללים, אשר אמרו „נהיה כגוים“ (יהוקאל ב', ל"ב) — והכבי והאכל היו עוד מעט כדבר אשר אין כל חפץ בו (זכריה ז', ה'; ה' / י"ט).

ועתה? גם כי לא ננסה לפצה ולפתח את כל פצעינו אחד אחד ולתתם לראיה נגד כל ישראל ונגד השמש, אך שום נשים עין על מוסדות הציונות אשר לכסף ואשר לתרבות, וראינו למנות לכני, כי אמנם אין את נפש רבת העם לאחוז דרך אבותינו שבי הגולה ודרך כל העמים, אשר אבדו עמדתם אך לא ככודם: לנסות כל דבר ולעשות כל מעשה מן הקינות, אשר הסכינו עליהן מתמול שלשום, ומעלה, דבר או מעשה, אשר יהיה להשכיב בכי ונהי לימים הבאים. עוד הענק החלל הגדול „שוכב למעצבה“ מכפיש פניו בעפר יאפר ועוללים יתעללו בו וידו קמשונים בזקנו ובשער ראשו, עיד עלינו לחפש בנרות על אדמת עמנו את אותות התנוכה והתחיה, אשר יביא האביב בכנפיו אחרי תום הרפש והרקבון ואנמי הבצה היוצאים בעקבות החרף (כמשל נרדאו), עוד חלקתנו מלאה „תהפוכות הצוררות אשה את אחותה“: מעבר מזה עוד החרף והקפאון והקרח הגורא מושלים בנכורתם, מעבר מזה — רפש

או יחידים להוריהם, או בני עשירים מפוינים; אבל המיד יש לו יותר מכפי שצריך.

ספרי פדגוגיה ודידקטיקה, במובן, לא ראה מעולם, אבל ידיעה עמוקה יש לו בתלמוד ובמפרשיו, ואם כי אינו משהמש במסל וברצועה כאחרים, יראים התלמידים מפניו ואוהבים אותו באחד. מוצא הוא המיד בשכלו החרף אמצעים רצוים ומתאימים לרכוש לו את לב הפעוטים הרך. בשעת הסברה השעור נשמעים דבריו בנהח ובמהינות, אינו מתרגש, פניו מפיקים תם וענוה, ושלות השקט פרושה עליהם.

יש שהוא אוהב להבל את התלמוד במעשיות ואגדות נפלאות, המושבות מאד את לב הפעוטים, או פשיט להשתעשע אתם ולחוד להם חידות שונות, ואינו חושש כלל שמא יאמרו אבותיהם, שמבלה הוא את העת בהבלים. בהנהגתו זו השפעתו מרובה על התלמידים להטותם כהפצו ולעשותם לבעלי נמוס ודרך ארץ. התלמיד היותר פרוע וגרוע נעשה אצלו למקשיב ולמציין.

בזמן האחרון נכנס לגור אל אותה העירה אחד הכפריים האמידים. לו היה בן יחיד, שמאד פנקוהו, וחנוך הגון בכפר לא קבל, ולפיכך לא היה בל גבול לפראותו ועקשנותו. אותו הבן הכניסו אל חדרו של זליג.

מחדש שם האדמה

ויצלו בהרי ארצנו

פרדו תקנה ונחמה.

א. 5.

משהו לכעוס.

צהרים, הגמרות סגורות ומנוחות על השלחן בלי סדר. התלמידים כבר עזבו את החדר והלכו לאכל ארוחת הצהרים, וזליג המלמד לא זו עדיין מסקומו. הנהו יושב נשען על ידו השמאלית שקוע בהרהורים לא כפי רגילותו. מנהנו המיד, כשרק קטים התלמידים מעל הספסלים, לאסף בזריות את הגמרות למקום אחד ולשבת היכף לסעוד סעודה, מפני שמאד חביבה עליו קצת שנה אחרי הארוחה לפני שיבת התלמידים. שום דבר לא יעמד בפני הרגלו זה — ורק עבשו חליפה כזו.

זליג נחשב בעיר בין המלמדים המצוינים, ואגב בין המאושדים. אין הוא קובל כלל על הסר תלמידים, יש לו המיד עודף על המספר הקצוב. הכל נוהרים למסור את בניהם אל חדרו, אם כי רבים מהאוננים עליו, שאינו מיסר את תלמידיו באחרים — ולמוד בלי רצועה כיצד? ומשום מעם זה רב תלמידיו המה

פיליטון.

נחמו.

- ארץ מולדת עובנו.
- הלכנו מדחי קדחי;
- דומם לארץ ישבנו.
- ציון זכרנו פבכי.
- נתול הדמעה תדירה.
- נתב יומם וליל.
- נתהי לברכה כבירה.
- שוטפת געוו ותול.

- וישתו מימי הברכה
- העבים בנסעם מורחה
- וישקו הארץ המלחה
- בשפעת גשמי ברכה.

ותפרח מדמעת עינינו

ורוסיא יפרס הנן מופתים מן החיים ההויים. ואות על הפחד הזה כבר נראה גם בטורקיא. הנה באות ידיעיה, כי החיל שומרי ראש השולמן נשבע להשאר נאמן לשולמן. זוהי כעין דמונסטריציא ליתר חצבא. עוד נשמע, כי שני גרודים באדריאנופול מאנו להשבע להיות נאמנים לחקי החרוה, כמו שעשו יתר הגרודים.

פעולת המקרים בטורקיא. המהפכה בטורקיא לא תעבור בלי עשות רושם על הארצות האחרות השכנות. דורשי החרות ברוסיא ובפרס החליפו כח. וכן התעוררה התנועה הנרדמה במצרים כהוך הלושבים. מצרים היא אחת ממדינות השולמן הטורקי, אלא שמפני מרידה ומהומה, שהיו שם, הכניסה אנגליא שמה חיל צבא, להשקיט את הארץ ובפירוש הוהנה עמה, כי אהרי שלש שנים עליה להוציא חיל צבאה, אבל אנגליא לא קימה את ההנאי. תחת ממשלת אנגליא התפתחה הארץ בתרבות אירפה ויושביה יודעים ערך החרות. עתה צועקים המצרים הלושבים: למה נגרע? וכי מפני שאנו עומדים תחת ממשלה אירפית נהיה חסרים חרות ונפסיד, בעוד שיושבי טורקיא עצמה מהענגים על רוב חרות וחקים טובים? הטענות האלה עצמן טוענים עתה גם יושבי בסניא והרצוגובינה, אשר תחת ממשלה אוסטריא ואונגרי. גם הארץ הזאת שייכה עדיין ע"פ הברית הברלינית לטורקיא. אך מפני שקצרה יד הממשלה לעשות שם שלום בין המפלגות ולהציל את העם מידי השורדים, מלאו הממשלות את ידי אוסטריא, לשלוח שמה חיל צבאה ולשלוט בארץ בשם השולמן. ולא קצבו לה זמן מתי תוציא את הצבא. עתה צועקים המחמדים שם גם הם: למה נגרע? עכדי השולמן יש להם קונסטנטינופול ואנחנו עודנו עכדי שרי הצבא האוסטרי, שבא אל הארץ להשיב את הסדרים. עתה יש סדרים גם בטורקיא עצמה ואין עוד צורך בורים. אבל מובן מאליו, כי אוסטריא לא תשיב עוד את הארץ ולא תפלוט בלעה מפייה. גם יושבי הארץ הנוצרים אינם רוצים לשוב לעבדות הטורקים. אבל להם ישנה טענה אחרת. הם רוצים להתחבר עם ממלכת סרביא, כי גם הם סרבים. ויש טוענים: תעמוד הארץ תחת יד אוסטריא-אונגרי, אבל קונסטנטינופול תהי לנו, כמו לבל מדינות הממלכה, ולא ישלוט הצבא בנו. אבל לזה מתנגדה אונגרי. היא טוענת, שאם תקרע בסניא לגמרה ממלכות טורקיא והחשב באחת מדינות הממלכה, אז עליה להסתפח לממלכת אונגרי, כי גם בימי קדם היתה בסניא וקרואציא אשר לאונגרי מדינה אחת!

את הקינות, מצות אנשים מלמדה, ככל הכתוב לפנינו בספר, ולשוב אחרי כן על עקבם, מבלי אשר נגע כל דבר ובל רעיון אל לבם, מבלי היות את נפשם. להביא על נסך הרמעות, אשר יסכו בבית ה' אחת בשנה, קרבנות כסף ורכוש ועולות מטים לעמם כל ימי השנה, לשוב איש איש לסבלותיו או אל השלחן הירוק כתמול שלשום, לשוב לרעות רוח ולמשוך בעל ולהיות הוי הגלות— הוי מהומה ופזור הנפש או הוי דאגה ושממון— אשר ערכו להם — תעלה על לבי קינת משוררנו: „הה, הרבן העיר אלפי שנים נזכורה, ומהרבן האמה נקשיה לבנו!”

מכ"ש"ן:

ענינים מדינים

המהפכה בטורקיא. נצחון הטורקים הצעירים הוא שלם כל כך ועשית כל רצונם מצד השולמן והמניסטרים מפליא כל כך עד שהבשורות התכופות הבאות מקונסטנטינופול נקראות כהגדות מני קדם ולא בהודעות ממשיות ע"י המלגרף ובכל זאת הרברים אמתים. אמנם כן נעשה לעינינו. השולמן מתרפס לפני העם בחומא ומצטרק לפניו, כי שרי חצרו הפושעים המעוהו עד בה והבדילוהו מן העם הנאמן. הבהן הגדול מבטיח, כי השולמן נשבע לפניו בספר תורתו, כי ישמר את חקי החרות כבבת עינו. הוא שולח מעל פניו בל השרים הקודמים מוני העם ועושקיהם וממנה חרשים החתיהם ודורשי החרות אינם יורעים כל גבול לדרישותיהם ומגלים דעתם, כי עדיין אינם מאמינים בהבטחות המושל, הם דורשים, כי ישבע לפניהם בבית המקדש הגדול, היבל סופיא ויחליף את כל פקידיו. והמניסטרים הקודמים מתפטרם ונשמטים אחד אחר, ואלה מהם, שקצף העם רב עליהם על החמס ועל העשק ועל הגנבות שעשו, נמלטים על נפשם מפני קצף העם, השואף לנקום בהם. מזכירו של השולמן איזם פחה נמלט אל אניה אנגליה והעם דרש בחזקה להוציאו, אך שר האניה והקונסול מאן, ה"ועד לצדק ולהרות" של הטורקים הצעירים מושל בארץ ואין עומד נגדו, כי הצבא ופקידיו בידו הוא להטותו לחצצו. — דוקא מפני הנצחון הגמור הזה מטילים ספק בקיומו. הפשטה מרובה לא הפשטה. כשכרון הנצחון לא ידעו שבעה. לכן אפשר מאד שהריאקציא, הבא תמיד בעקבות בל מרידה, תמהר פה לבא. כי הרוצים בנושנות יקוצו בכה אדיר ואחרי עבור התמולה הראשונה ימשכו את הצבא אהריהם ואז יאבד הכל. כבר היו הרבה חזרות לאחור באלה.

ומיש ורקבון, ומעבר מזה — יבשת, צחיחה, תלאכות, אשר לא יעלה בהן כל ציץ וכל פרי... „האסון לא יבאו לברו". היום האנוש הזה, אשר שם את עם ישראל לפני אלף ושמונה מאות וארבעים שנה, כצאן אוכדות מבלי מרבץ, כעצים הפוכים משרש, כענגנים תלויים על בלימה, צרורים בכנפי רוח, הביא על היהודים בכל ימי גרודיהם המון פנעים וצרות וזכרונות רעים וימי אבל, מגלות רומה ועד גלות ספרד ועד גרושי רומניא, מטבח ביתר ועד הרנות ורמיות, אשפירה, נימרוכ, אומן וקישיונב — מגלת תענית ארכה לאין קץ ולאין תבלה. ובקרא הרצל לעם קריאה גדולה אל נאלתו ואל תשובתו לארצו, ובנסות האדם הגדול והיהודי הגדול לשום קץ וגבול לזכרונותינו הרעים, לימי אכלנו, וליצור תקופה חדשה וזכרונות הדישים, לא נמצא לו העם... כח לכבו הכביר נפץ אל קשי המון ואל שווינו ואל עמדו מנגד — ונוסף עוד יום זכרון אחר, עוד יגון הרש על כל מכאובינו, עוד יום אבל לישראל, יום ב' תמוז, אשר זה ארבע שנים ירבה... לבכות ולספור בו.

בכה, עמי, את החרבן אשר עוללו לנו הרומים לפנים — ואתה הולך וחרב מרוד לדרו, מיום ליום, הולך ומתמוגג כדונג ספני אש, כשלג מפני רוח קדים חרישית: האבות ימעפו ויכלו מתגרת יד אויב, מלחץ חקי עמל, ספני הגבולות, אשר יגבילו אותם מסביב והמצרים אשר ישיתו להם בכל דרגי החיים, והבנים יצאו מאתך המונים המונים יצא ואבד מתוך הקהל, בעלים גובלים יסערו ירע קדש ממצבתם, כי רוח העת והמקום נשבה במ, ונפלו אל המהנות, אשר אתה שוכן בתוכם, כאי קטן בתוך מים רבים, כבירים, שוטפים, תרבות הגוים מסביב היתה לצעירינו תחת תרבות ישראל ובלעה ואכלה מנפש ועד בשר כל מכה ומזב בהם; ישראל גוי אחר בארץ, גוי איתן, גוי מעולם, מתפרד לארצות, ללושנות, לעממים, לפלגות. הכל נמוג, מתפורר, כלה והולך — ואתה לא תדע ולא תהוש ולא תשים על לב. בכה, עמי, בניובה דעת נפש, עד היותך לצור-מקור-דמעה; בכה והילול, בשנה בשנה; על זרפת המקדש, על חרבן ירושלים — אך, אהה, אם לא ישנו פני הרברים, מי יבכה אחרי כן את חרבן האמה?!... *

מדי בואי כתשעה באב אל בית הכנסת לתנות בתוך הקהל לשבר בת עמי, אל המקום ששם יבא העם איש ממלאכתו וממעשהו או מן השלחן הירוק, לשעה קלה בערב ובבקר לקונן

והתחיל מקשיב לדברי הרבי. על פניו נראו עקבות התענינות והשפעה לטובה. בין כך הגיעה השעה להפסקת הלמוד. התלמידים נפרדו מן החדר עליונים ושמהים. גם דוד'ל התערב ביניהם והיה עליו ושמח לא פחוה מהם, כאלו לא קרה היום דבר. זליג ראה בזה השפעת דבריו, ואם כי היה נרעש מהמאורע הבלתי שביח אצלו, נהנה בכל זאת הנאה דוחנית, אסף את הגמדות אל קצה השלחן, ישב עוד כשעה ועיין במסכת „הוריות", ואחרי כן הלך לישון. היום בבקר, כשהתאספו כל התלמידים, ראה שנפקד מקומו של דוד'ל ביניהם, כסבור היה, כי בלי ספק אחר היום מאיוו סבה לבא, אבל בוא יבא עוד, אולם כשעברה שעה, שעתים, ודוד'ל עדין לא בא, התחיל דואג, ושלח תלמיד אחד לקראו. התלמיד שב בתשובה, שדוד'ל חולה. פני זליג חורו. — מי חולה? מהו מחלתו? — שאל קצת מבוהל. דוד'ל חולה, אמו אמרה, שיש לו חם, הש הוא בראשו. — בראשו? — כן.

דוד'ל סרב והשמיט את ראשו מידי המלמד. — אבל מה לך? מדוע אינך מ... — אוי, אוי, אוי!... — התחיל שוב הנער לצעוק — דוד'ל בעטני עוד פעם!... סבלניתו של זליג פוקעה. דמו מתחיל רותה. בזה לא אירע עוד בחררו, אבל הוא בובש כעשו. — א, א, א, דוד'ל, כך לא טוב! כסבור הייתי, ששבה מרעתך, והבושה העירה על זאת, אבל... הם נא, נער טוב — פנה פתאם אל הנער הכובה — בודאי בעמך דוד'ל בלי צדיה... האמה, דוד'ל, בלי צדיה בעטתו? כן? נו, הרימה ראשך, הרימה! — רצה זליג שנית להגביה בידיו את ראש דוד'ל. דוד'ל סרב שוב בחזקה, וברצותו להשמיט ראשו מידי, נתקל הראש בשלחן והתחיל כובה בקול רם. זליג הרפה ממנו ובלבו באה דאגה, שמא נתקל בחבטה הזקה בראשו. הוא התחיל להסביר שוב את השעור ובהוך כך השהדל לכאר לתלמידים, במה מוזיקה העקשנות לבעליה, במה מבוער אי-הנמום, ובמה צריכים בני אדם להתאמץ, שהאחבה תהא מצויה ביניהם. וכדי לבסס את דבריו, הביא להם ראיות מפתגמי ה"ל, ספר להם אגדות ומדרשים שונים. הילדים ישבו והקשיבו בשום לב. גם בכית דוד'ל פסקה לאט לאט, גם הוא הרים בינתים את ראשו

הרבה סבל זליג בימים הראשונים מעקשן זה ואף פעם לא כעס עליו, אלא השהדל לדבר אליו רכות, השהמש בכל מיני אמצעים להעבירו ממדותיו הנשנות, אך עמלו היה לשוא, דבריו כאלו נורעו על צחיח סלע. בכל זאת לא התיאש זליג ולא חדל מבקש אמצעים, להרך עקשנותו ולהקטין פראותו. תמול בערב באמצע הלמוד התחיל פתאם נער אחר, היושב מול דוד'ל — כך שמו של הכפרי — לצעוק מרה. על שאלה המלמד לסבת צעקתו, השיב הנער, כי דוד'ל בעטו ברגליו תחת השלחן. — מדוע זה בעטת את הכרך ברגלך, דוד'ל? שאלהו זליג רכות בלי בעם. דוד'ל הוריד את ראשו ושתק. — למה הורדת את ראשך? הנך מתביש? כן? נו, טוב. הנחם הביאך לידי בושה. שוב לא תעשה ככה. וכיון שמתרם אתה, הריני מוחל, ובלבד שתבקש אחרי הלמוד סליחה מאת חברך. נו, הרימה ראשך והבט בנמר! דוד'ל אינו זע ואינו מרים ראשו. — אין לך מה להתביש. אמנם שנית, יצרך השיאך, אבל לא תשוב לבעוט בחברך. נו, שור ישר אלי, הרי מחלתי לך — הוסיף זליג, כהחזיקו בחבה כסנטרו וברצותו להגביה ראשו.

על המצפה.

גם אתה נפלת!

כשורה טובה כאה מקושמא, כי בין בני עזא ועזאל, שנפלו במרידה הטורקית משמים ארצה, נמנה גם התקיף היהודי ר' משה הלוי, שהיה עד כה, בלי כל זכות, ראש הרבנים במלכות טורקיא, פטריארך יהודי, בעין ראש הגולה. היהודים, שהרגישו עצמם הפשים אחרי גרוש הפחות החקפים העריצים מארמון השולמן, כמו גם את התקיף היהודי הלזה לרדת מכסאו, כמו שהשמש בביהכ"ל דופק בכקר בשער ביהב"ג במקבת כרזל לאמר: מהים, כבר האיר הבקר, שובו לעפרכם. ושמחה כפולה ליהודים בטורקיא. אנו יודעים את רנשי אחינו במפלת העריץ הזה, שהיה בעין מפוס המושקה הפולני, אבל גרוע ממנו הרבה, כי בחו היה גדול מכחו, בהיותו באמת קרוב למלכות ורודה בכל היהודים אשר כממלכה בלי כל זכות לזה. ראש הרבנים היה ולא היה ראוי אף להיות מו"ץ בקהלה קמנה. אופן התמנותו הוא מפוס, מופת לסדר הנהגת המרינה, ששלט עד כה בטורקיא. כאשר נפטר ראש הרבנים הקודם לפני שלשים שנה, היתה קהלת קושמא צריכה לבחור לה רב חדש ולזה היו נחוצות הכנות ואספות, להועץ בישוב הדעה, בכדי שיהמנה ה"ח הגון למשרה הרמה הזאת. ובמסר נעשו ההכנות קפיץ הדיוט בראש. כי הצליח ר' משה הלוי, שהיה בע"ב פשוט, מליה ברבית ואיש תכנים ויוצא ונכנס בחצרות הפחות והסגנים, לפתוה בשחד את שרי היילדיץ, למנות אותו לפי שעה לממלא מקום הרב עד שתבחר לה הקהלה חכם-בשי ראשי קבוע. ואחרי שעלה לגדולה לא אבה עיר לרדת, כמו שעושה עתה גם ממלא מקום החכם-בשי כירושלם. פעמים רבות נסו היהודים בקושמא וערים אחרות, לדבר על אדות בחירת רב וככל פעם סכל את עצתם וכל מי שהעיו לקרוא נגר על הרשעה הזאת היתה אחת דתו לרדת הבורה למאסר עולם. התקיף העז הזה התנהג כאחד הפחות העריצים הידועים, שנפלו עתה למשואות. משרתו היתה בידו רק אמצעי למלא כיסו ולנחול כבוד. ובחנופתו השפלה והבזויה, שהחניף לכל פחה ולכל בעי ולכל עפנדי, עלתה בידו להמעות את השולטן כל השנים האלה, להוכיח לו, כי אין היהודים רוצים בחכם-בשי אחר והוא הוא בחיר כל ישראל. והיהודים נרגנו בסתר אהליהם וקללותיהם והתרעמו ולא יכלו לו, לא נועזו לפתוח פיהם. והוא הרבה תועבה אחרי תועבה, תקלה אחרי תקלה לקהלות ואין עומד נגדו. התקיף הזה היה מחסה עזו לקליקות של ממוני הכוללים הגנבים. ידו היתה במעל הגורא, שנעשה כירושלם להרב הנבחר ר' יעקב מאיר. במקח

שחד העביר את הרב הנבחר ומנה שר"ר נבער מרעת ורפה ידים החתיו, לשבת על כסאו בתור "ממלא מקום" עד יום מותו. עתה נפל זעום ישראל זה, נתמלאה סאתו עם סאת כל עושי רשעה. ברוך דין אמת. אולי ימצאו עתה גם אחינו כירושלם ובצפת עזו בלכותם, להפוך כסא עריצים ולבער אחרי כל רשעה ומרמה ועריצות, כמו שנעשה בעיר הממלכה. יבו נא את הברזל כל זמן שהוא חם, כל הפחות הטורקים נזקקים עתה לרוח הצדק, שהעירו הטורקים הצעירים ויהיו מכרחים לעזור את היהודים בכל מקום, להעביר את גזולי הצכור מכנם ולהושיב אנשים ישרים במקומם. אם לא עכשו, אימתי. לא בכל יום נעשים נסים נפלאים כאלה, הנעשים עתה בקונסנטינופול.

קשר שוא.

בימים האחרונים הרבו עמקני הצבור היהודי באופן רשמי ובלתי רשמי, להועץ על דבר ההתכרות כל ההסתדרויות היהודיות וגם החליטו החלטות, אשר נרמו לאלה שהיכלת בירם, לשיב לב לרעיון ההתכרות. נראה היה, שהרעיון הזה התחבב ברוב החברות הגדולות והסתדרות גדולה וחשובה אחת עזרה הרבה להתקדמותו. אך מוסרים רבי ההון ידועים התנגדו לו, כי בשום אופן לא חפצו לבא ברברים עם ההסתדרויות הלאומיות. אך כאשר התרבו הדעות לטובת ההצעה שנו גם אלה את יחוסם אליה והחליטו ליסד "ועד יהודי" מכל הארצות. היודע את אופן התכוננות הועד הזה ותכונתו יזכר מהרה, כי תכלית הועד הזה היא, למנוע את ההתכרות החברות הגדולות, שהם יראים כל כך מפניה. ע"כ הם רוצים לעשות קשר שוא, שאינו שוה כלום, לצאת בו ירי חובת התכרות. וע"כ הוציאו מראש את ההסתדרויות הלאומיות שלא ישתתפו בו עד הכללי. רעיון האחדות הופר מיד ע"י החלטה, כי כל זמן שלא תבא צרה גדולה על היהודים לא יתאסף הועד. הועד הנוסר באופן הזה הוא איפא (א) במול הסתדרות לאומית ונאוי הרעיון הלאומי; (ב) זיוף ההתכרות של כל ישראל, שעלתה במחשבה, אשר רק בשקר יקראו לו "ועד של יהודים מכל הארצות", להצעות את הצבור, שידמה, כי הוא כאמת בא-כח כל ישראל.

בתור אחד המשתדלים בעד ההצעה ליסד "אגודת כל החברות וההסתדרויות הגדולות של היהודים" ארשה לי להעיר את הצבור על תקנת הועד היהודי הנ"ל ואקוה, כי ההסתדרויות הלאומיות הנעלבות תתבענה עלבונן. גם אודיע בשם רבים מן הרוצים באגודת כל ההסתדרויות היהודיות, כי גם להבא נעמול להוציא אל הפעל התכרות שלמה של כל ההסתדרויות

ע"פ היסודות האלה: א) למרות כל השנויים השונים, שבין החברות של צדקה הגדולות וההסתדרויות הפוליטיות, ישנן לכל אלה יחד נקודות-מנוע במקצועות רבים של אינטרסי כל ישראל. נקודות החבור ההן התיינה הבסיס לאגודת כל החברות וההסתדרויות. ב) פנור היהודים בכל חלקי החבל נמצא בנגור המביא סכנה אל אינטרסי כלל ישראל. לכח המפריד הזה של הפנור נקים, כל זמן שאין אופן מחבר אחר, כח-מחבר ביסוד. ההלכות כל ההסתדרויות היהודיות שכעולם. ג) נחיצות ההתכרות בזאת בולטת ביחוד בעת צרה כללית, כמו שהיא רגילה לבא על היהודים יושבי המזרח. שנות הפגרומות האחרונות הורגו, כי מאין מרכז למעשה העזרה כאה מבוכה ואי-בטחון בקבוץ הכסף וחלוקתו ולפעמים משנים בזה מצדקה לצדקה. עבודה כללית של כל החברות ביחד מרימה את ערך העזרה החמרי והמוסרי ותוכל להיות לפעמים כתרם בפני הפורענות. ובכל זאת אין לעשות את ההתכרות הלזיה רק בצרה כללית כזאת ולא הכריע באופן יסורה ותכונתה ומכ"ש שאינה רשאית להיות כל הכנה והכליחה. האגודה תהיה מוסד קבוע תדיר, שירחיב את גבול פעולתו בכל האפשר כפי הצרך. יקורה השקפתו היא; השעור היותר גדול של ההתכרות כל ההסתדרויות היהודיות בכל המקצועות, שעבודה כללית היא אפשרית בהם ומביאה תועלת. ד) אינטרסי היהודים החמריים והמוסריים הם תמיד בסכנה ולזה יש צרך בבאי-כח כל ישראל כלפי חוץ. זוהי דרישה מוסרית, המתאימה אל הצרך להגן באופן הגון על כבוד כלל ישראל. ד) בתור באת-בת העם כלפי חוץ צריכה האגודה להשתדל, שהעם יבטח בה. לכן התאמץ להתחבב על העם בכל מעשיה.

יש מתרעמים, כי הסתדרות כללית של כל ישראל עלילה לתת מזון חרש לשונאינו, כי היא נראה בקשר, שקשרו היהודים על העמים, כמו שאמרו על ח' "כל ישראל חברים", ובזה תגרום נזק ליהודים תחת להועיל. הדעה הזאת יכול להביע רק מי שאינו חם על כבוד האומה ועל אינטרסיה. אדרבה ח' "כל ישראל חברים" זוהי מעלתה, שהרימה את כבוד עמנו בעיני העמים והממלכות. התנפלות צוררנו על החברה הזאת היא אות נאמן על התועלת, שהיא מביאה לנו. אבל לח' הזאת חסרים מעשים כבירים, שיתאימו לשמה הגדול. לפי מעשיה אינה כאמת באת-כח כל ישראל.

במחו נסתדרו כבר כל פרמי המשפט, האשמה חלה עליו, בלזיה השומרים הוא נודר ממאסר למאסר...

פחאם נפתחה הדלת והמשרתת עם דוד'ל נכנסו החדרה. זליג נפעם ולא האמין למראה עיניו.

— הגברת בקשה ממעלתו, לבלי געור ברוד'ל, הוא היה קצת חולה ולא נהנה לו בבקר ללכת אל ה"חדר" — פנתה המשרתת בכניסתה אל המלמר.

"לבלי געור בו" — חשב זליג — "ה"ל שלא קרה דבר".

— מה היה לו, על מה התאונן? — שאל לבסוף בשמחה מסתרה.

— מה היה צריך להיות לו? רצה קצת להשתעשע בבית ואמר שראשו כואב לו — גחכה המשרתת.

דוד'ל זרק מבט של חמה אל המשרתת והתחיל פושט את אדרתו בעזרתה, וזליג קם בשפנו מבריקים משמחה וצוה לערוך את השלחן...

ש. בן יצחק.

כמחלתו? הרי כל ימיו התאמץ, לבלי להם יד על שום תלמיד, וכשנ...

— רבי, כאן אני מבין — הפסיק פחאם תלמיד אחד את הרהוריו בשאלה — מדוע יהא הראשון שנתקל ונפל חייב בנזק השני? הרי למרות רצונו נעשה ומה אשמתו כשהשני נתקל בו ונפל?

זליג נעור, הכיט אל השואל במבוכה ושק, אך כששנה התלמיד את שאלתו, ענה לו בקצר-רוח:

— הרי הגמרא הלאה מפרשת זאת! סגרו כבר את הגמרות ולכו לאכל!

התלמידים עזבו את החדר, והוא נשאר יושב על מקומו כמצבו הראשון. מחשבות והרהורים שונים עולים במחו, מסתבכים, חולפים ושוב מופיעים יותר נוראים ואיומים וכלבו מרגיש הוא מועקה עצומה. רצונו ללכת לבקר את החולה, לשמוע מה בפי ההורים, אך מתירא היא. בלי ספק ספר להם החולה את המאורע. מי יורע? נער פרא כזה יכל להוסיף, שגם הוא בעצמו הכהו בראשו, לו יאמינו. הם אנשים פשוטים, בפריים, ואם חלילה יקרה אסון, יתנקמו בו, יכסרוהו לדין. אוי, מה לו לעשות? במה יוכיח צדקתו? וככה מובע הוא בים של מוזשבות מעיקות.

כחלום רעם נשאר זליג יושב על מקומו וענן תוגה בסה את פניו החורים. התלמידים הביטו אל רבם בעינים מפיקות השתוממות וחמלה ואחרי כן שבו לחזור על המודם בחשאי ולא הדינו להרים קולם. בבית דומיה. זליג חמך את ראשו בידיו וצלל בתהום של הרהורים. במחו נזכר המאורע מאתמול. אצלו לא קרה עוד שתלמיד יתעקש כל כך. הרי שימתו, להחליש עקשותם של תלמידיו, עשתה תמיד פרי. מדוע לא פעלה על עקשן זה כלום? מה היה צריך אחרת לעשות? הנה הביאתהו עקשנותו לידי חכמה חזקה בראשו... כלום חייב הוא? רצונו היה רק להגביה ראשו, ואיך היה יכול לדעה שיתקל בשלחן? עבשו יאשימותו, שהיה הגורם כמחלתו... והמחלה איזיה! כאב ראש... חס... שמא רלכת-המח? ... מחלה קשה! ... ושמא ימות חלילה במחלה זו? ...

הרהור האחרון מועזע עצבו ומעיב פניו עוד יותר, ובדמונו הולכים ומבצבצים הרהורים ומחנות נוראים. הוא רואה כבר את סוף המעשה: הילד מת. אותו הזמינו להתיצב לפני השופטים. למרות הוכחותיו הצודקות, יצא חייב בדין. בביתו חורבן איום. הרבניח עם ילדיה מתופחים, יללות פולחות לב ונפש מרעישות את אזניו. והבל בשביל מה? לו כל כך צר. לא על הענש שיקבל, אלא על החשד. הוא? הוא גרם בכונה

זאת תהיה האגודה החדשה, אגודת כל החברות וההסתדרויות היהודיות.
ברלין.
ד"ר יעקב קלצקי.

מהמזרחי.

לשכת המזרחי גליציא וכוכבינה בקולומי
הודיע בזה, כי כ"ז לח"ו (24 אוגוסט) תהיה
בפרנקפורט ענ"ב אספת המזרחיים מכל הארצות. אם
לא יגמר המו"מ כיום אחד המשך האספה גם ביום
השני לו. — מארצות גליציא ובוכינה יוכל
כל ציוני רתי לקחת חלק בהאספה. — סדר היום:
(א) דו"ח של הלשכות; (ב) תעודתנו בארץ ישראל
(הרב פיישמן); (הסתדרות (דר. ל. פראנק); (העמולה
לחרכת הרעיון (דר. בטכרנר); (העונות (ראובן
בהן).

מבקשים אנחנו מכל חבר לדעה, החפץ לקחת
חלק באספה הזאת, להודיע לנו מזה כהקדם האפשר
ונשלח לו תעודת הכניסה והפרטים הנדרשים. —
נבקש מכל מורשינו, כי יואילו להודיע לנו בהקדם
האפשר את תוצאות התעמולה במקומותיהם בחדש
העבר ואת מספר השקלים הנקצצים כמשך החדש. —
לאחינו לדעה, הדרושים, כי נשלח לעירם נואם
להעמולה נודיע, כי נכונים אנחנו לשלוח כטיפים
לכל המקומות הנדרשים, אבל תקופת הקיץ איננה
מובשרת לתעמולה; חכו לנו כחדש ימים וכקשתכם
התמלא. — להשאלים על זמן אספת המזרחיים
מגליציא ובוכינה, נודיע, כי את זמן האספה הזאת
נקבע אחרי האספה בפרנקפורט. — עוד הפעם
מבקשים אנחנו מאחינו לדעה כמקובל, אשר אין לנו
עוד שם מורשים, בי יפנו אלינו או יודיעו אותנו
לפחות בתוכתם של האנשים העסקנים, הנכונים לקבל
עליהם את משרת מורשה המזרחי.

הכתבת לנו היא:

Osias Fadenhecht, Kolomea.

מהעולם הציוני.

אספת הוה"פ הגדול. מיום 10 עד 18 לח"ו
תהיה בקלן האספה הגדולה של חברי הועד הפועל
הציוני הגדול והאספה הכללית השנתית של הכנס
הקולוניאלי ואספת בעלי מניות של הקרן הקימת
לישראל. לאספה הזאת המתאספת אחת לשתי שנים,
בשנה שאין בה קנגרס, יש יפוי-כח כמו לקנגרס
להחליט החלטות ולהקן תקונים, מלבד שני סדרי
ההסתדרות וכחירת הועדים, שאין בידה. בגלל בקור
הנשיא ברוסיה ובגלל המקרים כשורקיא יש ערך
מיוחד לאספה הזאת ולמועצותיה הכל מיחלים.

מכתבים מערי המדינה.

משרנוביץ. אין מנוחה פה בין האנטישמים.
שלש עובדות תקועות כלככם כעצם כגרון, כלי לכלוע
או להקיא. מעשה האנטישמי שאיסוואהל כראש, מעשה
המניסטר גסטן בחוף ומעשה הכארון מורוז או
מעשה "הדה" יסחכ אחרי כפות רגליהם.. מה הנה
העובדות הללו? ככד שמעתם, שהבחירות הכיאו לנו
אנטישמים חדשים, שונאים מאתמול, אשר לא שערנו;
אנטישמים הכאים ע"י הברה פולטית לירי החלמה,
שכל המיצור לישראל נעשה דאש... וככן עשו ועוד
עושים מעשים שונים, בכדי שישינו את מטרותם, והיא
להאכיד את היהודים ולעשות כהם כלה... האנטישמים
האלה המה ווידמן ואנמשול. מה עשו? הלכו וחכרו
כהב-פלטת על הכוכינה ככלל ועל היהודים כפרט,
כהכו שכל גדולי כוכובינה וביניהם גם ראש המדינה
פ. כלעילעכען והריטר פ. ווסילקא המה ככדור בירי
היהודים ועושי רצונם, וככן היהודים המה אדוני-
הארץ ועושים עם הנוצרים העניים מה שלבם חפץ.
את הכיב הזה מסרו להאנטישמי ציד הפרלמנט
שאיסוואהל וברשיון המניסטר גסטן קרא האנטישמי
הלז את הפלסטר כפרלטמנט. — אחרי הקריאה התנשא

סער גדול בבית. הריטר פ. וואסילקא הוא מדיני גדול,
אשר לו שם כעולם הפוליטיקה ונס קרוב לאציל
וואסילקא ראש ועד המדינה, ונקל היה לו להכות
מתנגדו חרם. אבל העובדא בפני עצמה התפתחה
מאד, עד שכמעט נהיה על ידה ערץ בין הנוצרים
הסוציאליים. הד"ר לואיגר וסיעתו עמדו על צד ווסילקא
נגד אנמשול, וידמן, שאיסוואהל ונסמן ואת דעתו זו
הכיע ע"י חברו הידוע כילעהלווק, והוא מלא את
שיחותיו כדרכו הוא... גם הרובנים, חברי אנמשול
עמדו כעובדא הזאת מנגנו ונשאר רק אנמשול לכרו
כערער בערכה; וזאת היא מעשה שאיסוואהל. והא
להב מעשה גסטן: לפני שבועות הכריוו האנטישמים
פה בסטרטוטס, שהד"ר גסטן כככידו וכעצמו יככרב
ויגן כערס. דמו נא כעצמכם הדר גסטן! הישמע כזאת?
האנטישמים שלנו הלכו על ראשם והסין הרודף אחריהם
היה אך שמח... אולם לדאכון נפשם יש לנו קלוב
יהודי וראש הקלוב הוא איש, אשר לא יחת מפני כל
ישמו הוא ד"ר שמרוכר. האיש הזה שאל בדרך
אינטרפלציא את ראש המנסטרים כעק, מה הוא חושב
לעשות נגד האנטיצייה של המניסטר גסטן, אשר יחסה
תחת כנפיו את אנטישמי כוכובינה ואשר לכן המה
מהימרים לעמוד תחת צלו ויסכסכו את העמים על
היהודים, האמת הדבר, שהדר. גסטן יכא לבוכינה
או לא? מה לו ומי לו יש? המניסטר עוד לא ענה
על האנטרפלצייה, אבל תוצאת האנטרפלצייה היתה נכרת
מיד, כי כל העתונים הכיאו פה אחד את השמועה,
ששקר הדבר אשר כדו אנטישמי כוכובינה מלככם;
המניסטר גסטן לא יכא לכוכינה... פוקע לכ האנטישמים,
כושו וחרפו להרים פניהם, נגלה השקר... ועכשו עוד
מעשה הדה או מורוז. אנמשול לא נח ולא שקט.
כבר דמה, שהצליח להכיא את ראשי קלוב הרובנים
מלכד הכארון הרומקי, שהוא כאמת איש ישר ונאמן,
תחת כנפי הנוצרים-הסוציאליים ואז דמה לשכת כשלוה,
והנה קפץ עליו רגזו של מורוז. מאחורי הפרגוד נשמע
הקול, שהנוצרים-הסוציאליים יסכימו להבליע בתוכם את
הרובנים רק כהנאי, אם הרובנים ימירו את רתם, דה
היונית המזרחית, בדה הקסולית והכרון מורוז כפנשו
את הארכי-הגטון מכוכובינה רפטא, לא כרכהו בשלום
ונהן מעם לזה, שהוא לא יכרך כשלום דק בן-דת
קסולי ולא כן דת אחרת. והנה סער בין הרובנים.
זה ככה וזה ככה, לרוכ על אנמשול וסיעתו, אשר
חפץ למסור אותם כירי שודדי רתם. — כן הוא לע"ע
המצב פה. והארון ווידמן מהו? הארון הזה, אשר
תחת שלם גמול ותודה ליהודים, הוא משליך עליהם
אבנים? ה"כוק. פוסט" דידשת ממנו, שלא יקבל את
קצבתו (הפנסיון), כי הוליד תועה את המנסטרט,
שהוא חולה, ולכן אי אפשר לו להשאר בעבודתו.
אבל אם אפשר לו לעשות אנטיצייה כעד האנטישמות,
אוי הוא בהכרח כריא ועל פי החוק אסור עליו לקבל
דמי הקצבה. מר ווידמן מקיא כאשורם כסטרטוטו, אבל
ה"כוק. פוסט" איננה יראה מפניו ועושה את שלה,
להפליט כסף היהודים מהוד הזה. הכה נראה, מה
יהיה. אפרים דופלער.

מכתב מרומניא

הגרזשים מן הכפרים, אשר החלו לפני כחדשים
ואשר העירו סער גדול בארץ וגם בעתונים אחרים
מחוצה לה, עוד לא חדלו, אף בי שרי הממשלה
מכחישים את הדבר בכל תקף, לבל יהיו לכוז על
פני חוץ. עתה לא רק כי יגרשו את היהודים הפשוטים,
בי אם גם את כעלי הזביות, אשר יפכו את רמם
דמלחמת פלכנה. והתרה התרו בכר בחוכרים רבים,
כי יצאו מן הכפרים, לבל יגרשו כחוקי-יד. הצד השוה
כגרזשים האלה הוא, כי אכרי הכפר הגם חיים כשלום
עם היהודים וגם יבקשו בעדם, להשאיר אותם על
מקומם; אך נגד רשעת הפקידים אין עצה ואין
הכונה.
ובערים יראה המחזה הנודע מאז: רדיפות
כחשאי, כמטר וגם כגלוי כאין מכלים דבר. חוק

המעטת בתי המרזח החל כבר להעיק על היהודים,
אף כי עוד לא פרש כראוי ברחבי הארץ. לא אדכר
עוד על ההגבלות בפתחת בתי-מרזח חדשים, דבר
שהגיע עתה להיות אי-אפשר לגמרי ליהודים. כי גם
אלה שהנם ככד בעלי בתי-יין יצרו צעריהם מיום אל
יום, ורק הואנות יבקשו להם הפקידים ככל עת, למען
גרשם גם מאחוזתם זאה. ככר הודיע "המצפה" על-
אדות העלילה, שהעליל הממונה לשמירת הבריאות
על כל היהודים מוכרי יין ביאסי, ששפך את כל יינם
החוצה. וזאת היא מכה חרשה, העתידה להיות אנושה
ליהודים. כאשר ערכו המזונים כתב הלונה על העול
הזה אל שר המסחר והחרשה, מצא הד"ר הממונה
את עצמו נעלב מן הדבר הזה ויתכע לדון שמונה
ושמונים מוכרי יין יהודים על הוצאת דבה. (המתאוננים
אמרו עליו שעשה מתוך שנאה מה שעשה ולא לשם
שמירת הבריאות). ויבקש מהם השלומי פיום מאה
וחמשים אלף פרנק! והנה לא די כי עשה עם
המזונים היהודים כאדם העושה כהוך שלו, אף כי
אין עד היום חוק נגד מהילת המשקאות, לא די כי
רדף אותם כחמת נקם ואיש לא כהה בו, כי עוד
נתן אותם כפלילים לנצלם. וסביב למשפט הזה נאספו
כל כהות האנטישמיים על דגליהם וכלם שמחים לאיד
היהודים ומלהיכים את הכערה ומשליכים שקוצים על
עם חרמם. מליציו ועדיו של הדקטורים האנטישמיים
הנודעים לשם על פני חוץ (יורגא קווה ועוד). מליץ
אחד של הדקטור הוציא קול, כי היהודים מרעילים
את המאכלים והמשקאות, להכחיד את הרובנים. והעם
מאמין כדכת ימי-הכינוס זו. בעתונים האנטישמיים
נראו מחדש מאמדים מלאים חמת קנאה ושנאה-גזע
נגד היהודים, ושרי הממשלה עוזרים על ידי המחבלים,
כמו למשל שר העיד יסי, אשר נסה להמריץ את
השופטים המישבעים, לישפוט את דין היהודים לכף
חובה, ודעת הקהל הרומני דורשת כן. אך המשפט
נרחה מסכות שונות. הסכה האמיתית היא יראתם של
השופטים, פן לא יצא נור הדין בחפץ כעלי העז
ומשכו עליהם את איבתם של האחרונים. וההתעוררות
חזקה מאד ככל שדרות העם ביסי ובערי הארץ ולפי
מעוט מליצי היהודים ודלות כחם יצא משפט מעקל
ואז יצאו האנטישמיים פתחון פה לפפל עלינו בל
האשמות והעונות שבעולם.

ובאוהה עת, ששונאינו מוציאים עלינו דכת
מרעילים ומזייפים נבויים, באוהה עת עשו גם כבוקרשט
בקרית מעין זו ככתי טכחים וכעלי אטליוזים, כלם
דומנים. תוצאות הבקרת מבהילות מאד: הזוהמה
הנוראה השולטת כבתים, הרמה והרקב האובלים את
הבשר המעופש, הצחנה והכאשה המרעילות את
האוויר כמרחק רב מסכיב לכתים ההמה, הראו לכל
לדעת, כי לא היהודים הנם ממיתי העם וחנם מפלו
עלינו דכות שקר. כמוכן החשו כל העתונים האנטי-
שמיים וישימו יד לפה או המתיקו את הרעה, לבלי
תודע חרפתם בקהל; תחת אשר בענין המזונים ביסי
הלו השופים האלה עוד הפעם את הקולר כצואר
החברות כ"ח ויק"א, וקוראים כפה מלא, כי
המזונים לקחו כסף מאהן, להשמיר להרוג ולאכד את
עם רומניא...

במקום הזה אמצא לנכון לדבר מעט גם על
מעטה המוסר והצניעות בין היהודים ביחס אל הרובנים.
ארץ רומניא קכלה מהר את תרבות אירופה — במה
שנוגע להשחתת המדות כעניני פוליטיקה ופריעת
חקי המוסר החברתי. ראשי מפלגת הפוליטיקה אוחזים
ככל אמצעים, כשחד והשכיר את אנשי מעשיהם,
כגנבת דעת הקהל וכז'. כעד כצע כסף יעשה
הגדול בצירי הפרלמנט כל מיני הנחות ויעשה כחוק
מה שלכו חפץ. ומראש מפלגה פוליטית המרעיש
עולמות כנצחונותיו ומדכר נבוהה נכוהה על זכויות
העם, על הרמה המצב הכלכלי של האכרים העניים
וכז' ועד הנערים הלומדים ככתי הספר, כלם פורעי
מוסר, נואפים ורודפי זמה מאין כמהם, ובוקרשט
הגיעה להיות פריז חרשה. תחת אשר היהודים, גם
אלה שכערים הגדולות, מקום שם ההתבוללות שמה
שמות כמחננו, עורם רחוקים מהיות נשחתי המדות

טורקית וישלם מס לממשלה. לפי זה תהיה זכות הכחירה רק לאחינו הספרדים, שהם נתיני הממלכה ויודעים לקרוא טורקית, אבל ליהודי ירושלים והמושבות, צפת וכו' אין זכות הכחירה, כי הם נתיני ארצות אחרות. לפי החוק יוכלו כל חמשים אקף נפש לכחור ציר אחד. לפיז יוכלו רק היהודים בסאלוניקי ובקושטא לשלוח צירים מתוכם אל הפרלמנט.

החולם. מאיר ל הקטן הקין בלילה וקרא לאמו וספר לה חלום יפה. "חלמתי, אביר, כי גדלתי, בכל לילה מגיעות כפות רגלי ער חצי המטה ועתה הן מגיעות כבר עד קצה המטה". — אמר: מאין אקח לך מכנסים לבקר ע' בבקר ראתה, ששכב ברחב המטה.

משרה הספרות והמדעים.

רבי עקיבא ואשת טרנוסרופס הרשע

מאת

נחמיה שמואל לייבאוויטש.

"מעשה בטרנוסרופס, שהיה מבקש לשלוט ברבי עקיבא ולא מצא עלילה היאך לשלוט בו, אמרה ליה אשתו, הריני עושה עלילה היאך תשלוט בו. עמדה וקישטה עצמה ועמדה על פתח פדרשו, כיון שראה אותה רבי עקיבא מיד רם בארץ, כעסה ואמרה ליה: אתה הוא גדולך של יהודים ואתה רוקס בעלם האל? אמר לה: אף אני לא רקקתי, אלא אמרתי כד הנוי הזה בידו ואת מכעסת אותו. כיון ששמעה נפלה על רגליו, אמרה ליה איני זזה מכאן עד שתגידני, עמדה ופירשה בספינה והלכה למקום אחר". (מדרש ילטרון, ביהמ"ד חדר ששי).

שאלתה לרבי עקיבא: "אתה רוקס בעלם האל?" מזכרת אותנו, כי ר"ע היה אומר: "חביב אדם שנברא בצלם, חכה יתרה נודעת לו שנברא בצלם אלהים" (אבות ג י"ח). ובאשר שלא השיבה אותו: הנך נאה דורש ואין נאה מקיים, מזה נראה, כי משנתו זאת לא היתה היסוד להעליכה. שרצתה להביא עליו, והיו בהפך, השאלה יאתה רוקס בעלם האל" גרסה, שרבי עקיבא ילמדנו אה"כ. חביב אדם שנברא בצלם!"

מה שראוי להעיר עוד בזה הענין, כי אנו מוצאים במקום אחר עובדה כזו ושאלה כזו והתשובה אחרת היא: "כשהכך (ר"ע) לרומי אוכילו קורצא אצל הגמון אחד, ושגר לו שתי נשים יפות, רחצום וסכום ופשטום בכלות חתנים, והיו מתנפלות עליו כל הלילה. זאת אומרת חזר אצלי וזאת אומרת חזר אצלי, והיה יושב ביניהן ומרקק ולא פנה אליהן, לשחרית הלכו להן והקבילו פני ההגמון ואמרו ליה: שוה לנו המת משתתננו לאיש הזה, שלח וקרא ליה, אמר ליה: מפני מה לא עשית עם הנשים הללו כדרך שבני אדם עושים לנשים, כא יפות הן, לא בנות אדם כמותך הן מי שברא אותך לא ברא אותך? אמר ליה מה אעשה ריחן בא אלי מבשר נבלות ומרפות ושרצים (אבות דרבי נתן פרק טז). הנה הספורים עושים כגנה אחד, אבל התשובות שונות. אשת טרנוסרופס הוכיחה את רבי עקיבא על בזותו את צלם אלהים והשיב אותה תשובה נצחת אם צלם אלהים יקר בעיניך אל נא תכעיס את אלקים ביפך! אבל ההגמון שאל אותו: לא בנות אדם כמותך הן מי שברא אותך לא ברא אותך? ומפני מה אתה משקצן? ויענהו רבי עקיבא תשובה נצחת משאלתו בעצמה: מה אעשה ריחן בא אלי מבשר נבלות ומרפות ושרצים! והכונה: אמנם כן המהור וגם הטמא מעשי ידיו של הפכיה המה בכ"ז הזהיר את ישראל שלא יאכלו נבלות ומרפות ושרצים, ונבראו רק בעבור שיבחנו בהם הרעים והטובים, וישולם לכל אחד ואחד בפי מעשיו. כך אני והן, אמנם אל אחד בראנו, אבל אני מהור והן אסורות עלי כדברים ממאים ובלשון נקיה דה"ל נשאל שרש אכל עד עניני אישות*) ועל שאלת ההגמון, שהיתה שאלת מדוע לא סעדת? בצדק

פתח לא"י ומעת שנסתמו לפניהם כל המכוואות והררכים לארץ ישראל, אז, אך אז התירו גאונים אחרים. לצאת באתרוני ארצות הגוים בסכות. אבל כל היודע את הסכה האמתית והמעט המר, שטעמו הגאונים הללו טרם הוציאו מפייהם את היתרם זה — יבין עד כמה אלה הגאונים השתוממו למראה עיניהם לו קמו מקברם היום, וראו, כי בה בעת שהארץ תעבר ותזרע מירי בני יעקב, ואתרונים למאות ואלפים יגדלו לגאון ולתפארת בארץ הקדושה, יושלכו מדי שנה בשנה רוב האתרונים האלה לשער האשפות... מפני כי זרע יעקב מכבר את ארצות הגוים וגדולי פירותיהם על אתרוני ארצנו הקדושה...

ולויל וברור. הפרופסור בנגמזיוס הסמניסלבי מר מאיר ווייסברג, הידוע לטוראי עברית בטאמרו "לקורות ספרות ההשכלה ב"ממורה וממערב, נכתב בתאר דקטור לפילוסופיה. מענין הוא לדעת, שהריסרטיציה שלו היא ספרו ע"ד המשורר העממי היהודי ולויל זכרון הידוע, שתחלתו נדפסה ב"הירדן" חו' ג—ד. מי מלל להמשורר הנודד הזה, כי על ידו ישיג איש תאר דקטור. אין לך אדם שאין לו שעה. לפי הנראה אין הפרופסורים באוניברסיטה מסכימים לדעת הפליק הספרותית ברוסיא, המבטלה בלאחר יד את כל סופר ומשורר אם אך נולד כגליציא.

יהודי הורג אחיו. בדלאמין כגליציא נצו שני יהודים נגר ועגלון. בלילה ארב העגלון להגנר והכהו על ראשו והמיתו.

השרפה בטעלו. העיר השרופה בלה טעלו בפלך קובנא בלומא היתה מקום תורה האחרון ברוסיא. שם היתה הישיבה הגדולה, שעברה שמה טוואלאזין. הרבה מאות בחורים למדו שם יומם ולילה. היום העיר הרבה ושממה. לא נשאר מאומה. שתי תבערות פרצו שם בשני ימים שונים. אלפי בתי אבות מתפלשים באפר החרכות תחת גשם ורוח. גם בית הכנסת וביהמ"ד ובית הישיבה היו כמאכלת אש.

שני פרופסורים. שני פרופסורים באוסטריא חטאו, אחר נשוגג ואחד במזיד, הראשון נענש ועתה אבד משרתו בחרפה והשני התרומם, נחל כבוד וגמול טוב. זאת היא היכי תמצא נפלא. הפתרון הוא: הראשון הוא היודי ד"ר פילכונג, עונו הוא שבקר את כמת האפיפיור ברומא וניסתו לא בלעה שם את לחם הקדש. והשני הוא האנטישמי ד"ר וואהרמונד, שחרף ונדף את כל פדשי הקתולים בפה ובכתב ועתה השיג משרה רמה מבתחלה. והנפלא יותר הוא, כי את הראשון בוז גם היהודים ואת השני רוממו גם יהודים ועשוהו לגבור.

קונפרנץ ע"ד הורגון האשכנזי. ביום 30 לח"ז תתחיל במשורנוביץ הקונפרנץ הראשונה, שתתאסף מפל הארצות להועץ ע"ד הורגון. סדר היום: א) הארטוגרפיה של הלשון היהודית הזאת; ב) דקרוסה; ג) סלים זרות וחדשות; ד) מלון הלשון; ה) תרגום יהודי חדש לתנ"ך; ו) בני העזרים והלשון היהודית; ז) העתונות; ח) הכמה היהודית והמשחקים; ט) המצב החמרי של הסופרים היהודים; י) של המשחקים היהודים; יא) הכרת הלשון הורגונית בתור שפה יהודית; יב) כשהון היצירות הספרותיות למחקריהן. האספה תאריך ארבעה ימים. האספה חשוכה מאד מבמה צדדים. השפה האשכנזית-היהודית הזאת היא שפה, שיותר ממחצית העם היהודי מבינים אותה ומחציתו מדברים בה. אבל אין בה כללים פבועים ואין שני ספרים אוהזים בכלל אחד וביחוד יש הבדל גדול בין הורגון הרוסי ובין הורגון האמריקני. ברדוק הלשון תהו וכהו, אין שום כלל מוסכם ואין שום סופר רוצה לאחוז בכללים. טוב שיעשו איזו מדרים, בעוד העם משתמש במדבר הזה. אבל אם ידמו הורגוניים הנלחכים, שבאספה הזאת יעשו את הורגון לשפה לאומית, אינם אלא טועים. כי הדור הבא לא ידבר זרגונית, כאשר אף יחס חוס חובת בה"ם ברוסיא. זרגונית לא ידברו רק אולי החסידים. והם אינם נזקקים להחלמותיהם וגם אינם כותבים זרגונית.

הקונסטיטוציא הטורקית והיהודים. לבית הנבחרים הטורקי יבחרו ת"פ צירים. לכל אדם מבן כ"א שנה ומעלה, יהי מאיזה עם שיהיה ומאיזו דת שיהיה, יבול כחבור ולהבחר ובלבד שיהי נתין טורקי, ידע לקרוא

ברומנים. וביחוד בערים אשר היהדות עוד במהרתה, שם גם המוסר העברי בחוט של חסד כשוך על פני העברים. ואף כי ישתוממו גם הרומנים לראות את המהרה וההם השוקמים באופן חינו הכייתיים, בכך זאת אין די מלים בפייהם לבזותנו ולהשפיל את ערכנו בדבות נמבזות ואשמות טפלות!

שחוק לא מעט עורר המקרה, כי בפלך סוטשבה, כאשר שלח שר-הפנים פקודה אי ראש המחוז לגרש את ה"זרים" מן הכפרים והעירות שבפלך ההוא, שאר שר הפלך, איש הם או מהמם, אם להחל בגרוש מספר אי מלקים הנמצאים באיזה בתי חרשה בכפרים. אך על השאלה הזאת שכח שר הפנים לענוה עד היום...

מחרוב ומרחוק.

שונות. במירול היה שטף מים עצום, שהחריב כפרים, הרס גשרים, נתץ מסלות. כעשרים נפש אדם נטבעו והנזק עולה למיליונים. — בכיהם ובכאיהן ששט ארבה כבד על הגנים והיערות. — במרינת קולומביא הבריטית באמריקה הצפונית בווער יער שלם באש. האש עברה אל הערים הסמוכות, שבע ערים שכמות נשרפו. ת"ת בני אדם מתו בלהבות אש, רכבות נשארו בלי מעון, הנזק עולה לב"ה מיליוני כתר, מאות נפש אדם נצרכו. — הגבירה טוילי, שהיתה אשת מלך זכסים (היא מבית סיסר אוסטריא) וברחה מכיתו עם עונבה ובשנה יעברה נשאה למנגן איטלי, נפרדת מבעלה מתוך שנאה. — בעיר קמנה בשבדים הניצה נערה משנתה, ישישנה ל"ב שנה בלי הפסקה. היא נרמטה בת י"ג שנה. — הקיסר האשכנזי בקר את מלך שבדים בשטוקהולם. פליער נשיא צרפת בקר את מלך נורווגים בקריסטיאנא. — בפאריז היתה בשבוע הזה שביתה של הפועלים בבתי הדפוס, העתונים לא יצאו יום אחד לאור. טעם הדבר הוא מלחמה שהיתה אצל פאריז בין פועלים שובתים ובין השוטרים. — זהצבא, אחרים נהרגו וכשמונים נפצעו משני הצדדים. — במושבת אשכנז, אשר באפריקה המזרחית נמצא מכה אכני שחם. — באיי שפיצברגן הסמוכים לקוטב הצפוני מצאו אנגלים מכרי זהב.

*

אתרוני אי"י. בהקול, ארגנם של החרדים והחסידים זהרבים ברוסיא, אנו טוראים: הסופר ההיסטורי עריוואן טאמציוס היוני, סספר ב"כרוניקה-עתיקה" שלו, בי גם אחרי שנות מאות רבות אחרי החורבן, בעת שהמלכים הרומאים הצוררים, סבו את ארמת ישראל בשכבות של כרזל, לבל יהינו בני ישראל לנסות להציג את קף רגלם על ארמת הקדש, שמרי יהודי הנלות מועדם, להביא להם מזמרת הארץ ההיא. תפוחי זהב וענפי לימונים, לפאר בהם את סכותיהם לחג האסיף ועד המאה המ"ח חרפו רבים מהם את נפשם. כנסוע לעת ההיא שנה שנה לארץ ישראל, לענוד בהם את בתי תפלותיהם ולסחת משם אתרונים וכפת תמרים לנענע בהם לפני ד' לארבע רוחות התכל. והמסורה הזאת היתה מתהלכת מדור לדור, עד אשר נכאו ללחום עם הצוררים. אשר נזרו אחרי כן המלכים אשר ככשו את ארמת ישראל, כי כל איש מישראל, אשר ינסה לבוא אל ארץ ישראל, לקחת פירות, הנקראים אתרונים, לחנו, אם יתפש בכף, אחת דתו להמית. אך אז נואשו היהודים בלב מר מאתרוני א"י. ואבי זקנם של האחים בני תיבון, הקדוש ר' יעקב אלהריזי מרמון ספרד, התיר — משום עת לעשות, כדי שלא תשכח המצוה הזאת מכך וכל — להביא אתרונים מבבל. לצאת בהם כחג הסכות. ומעמו מפני שבבל פלטה אחרי החרבן את קדושה התורה, בהעמידה את גדולי התנאים והאמוראים, והגאונים בישראל. ובתשובות הגאונים הישנים, תשובה כ"ז, מתאונן אחד מרבני סבוראי על פריצי הדור בימי, שהתירו להם לצאת באתרוני ספרד ובלובלי יתר ארצות הגוים כחג הסכות, ואמרו מכיון שדתירו פירושים את הדבר לא פלוג... ואמנם ידוע ידעו בני ישראל, לשמור את המסורה הקדושה הזאת עד מועד מועדים, עת יכלו עוד למצוא

(* ראה ערוך השלם, קאהוט. ערכי: אכלן בשל. יין, סעה, קרה, תבשיל. וראה שרשים לרד"ק שרש אכל, ובמט שהעירוני בספרי הורדום ואגריפס הערה 6.

ענהו רבי עקיבא: מה אעשה וריחן בא אלי מבשר נכרות ומרפות ושרצים! —

וכנראה זה ההגמון הנהו אותו הרשע טרנוסרופס בעצמו, שכן מצאנוהו במקום אחר שנתחבט עם רבי עקיבא בכוח אחר דומה לזה: שאל טרנוסרופס הרשע את רבי עקיבא אמר ליה: מה היום מימים? אמר לו ומה נבר בגוברין? אמר לו דמרי צבי! שבת נמי דמרי צבי! — (סנהדרין ס"ה) והשאלה והתשובה יסודן בספר בן סירא: מה יום מימים יאמר הלא כלמו מן השמש יאורו: אולם בתבונתו הבדילם ה' למעודים ותקופות השנה: מהם בחר וקדש ומהם מלא ימי השנה: הלא כל בני חלוף מחומר קרצו וגם כל אדם מעפר נוצר: ובחכמתו הפרידם ה' ויפלה דרכו: מהם ברוך וקדש והגדיל לשרתו: מהם סלל והשפיל לחרות? (בן סירא פרשה לג' ז' — י"ב).

ואשוב לעניני: האגדה מזווגת אשת טרנוסרופס עם רבי עקיבא בחייו ואחרי מותו: כשהיה חנוש בבית האסורים היה יהושע הגרסי משמשו פעם אחת ערב יוה"כ עמד ונטל רשות מר' עקיבא והלך לו לביתו ופגע בו אליהו ז"ל ודפק בפתח ביתו ואמר לו מי אתה? א"ל: אני אליהו! ומה תרצה? א"ל: באתי להודיעך שר' עקיבא רבך מת, מיר הלכו שניהם כל הלילה עד שהגיעו לבית האסורים ומצאוהו פתוח ורב בית האסורים ישן וכך העם ישנים, באותה שעה נתחזק אליהו ונטפל לו ונשאו על כתפו, אמר לו יהושע: לא כהן אתה? אמר לו: אין טומאה בצדיקים ולא בחכמים ובתלמידים, וכשיצאו מבית האסורים היו כתות כתות, של מלאכי השרת מספידין עליו ואומרים צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל, והדרך מאירה לפניו כזוהר הרקיע. בין שהגיעו לפלגיון של קיסרין ירדו שלשה ירדות ועלו שיש מעלות ומצאו מערה והיו בה מטה ושלחן כסא ומנורה, בא לצאת לא היה יהושע מבקש קצאת, אמר ליה איני יוצא מכאן עד שתודיעני למי המטה הזאת, אמר ליה לאשתו שג טרנוסרופס הרשע, כיון שיצאו מן המערה נסתם פיה (מעשה עשרה הרוגי מלכות, ביהמ"ד חדר ששי).

ונשתבש זה הספור במדרש אנדה פרשת אמור, שמסופר שם: "נשא ר' יהושע את עיניו וראה מטה אחרת נאה הימנה... למי זאת המטה? לאשתו של טיטוס הרשע על כל הטובה (?) שעשתה עם רבי עקיבא כשהיה חנוש בבית האסורים." תרע לך שהספור מספר אדות אשת טרנוסרופס ולא באשתו של טיטוס, דתנן: רבי עקיבא ראה אשת טרנוסרופס הרשע רק, שחם ובכה, רק שהיתה באה מטה סרוחה, שחקד עת ירדה מניירא ונסייב לה, ככה דהאי שופרא בלי עפרא. (עבודה זרה כ"ו). ומה שממע שמתה בחייו, והנאהבים והנעימים כחיהם, כמותם לא נפרדו, כי הרחות פגשו אשה את רעותה במערת פפליון של קיסרין.

נביא הפלשים.

כידוע שלחה ח' כ"ח הפרוזית בשנה הזאת עקספדיציא חדשה לתור את מקומות מושבות אחינו הנדרים בארץ כוש, באביסיניא. דבר בעתו היה זה להתודע אל השבט הנדח והנקרע הזה ולקרבו אל נוענו, לכל יכרת לנצח. בהיות האבר המדולדל הזה נבדל מעמנו זה שני אלפי שנה ויותר התפתחה היהדות אצלם באופן אחר מאשר אצלנו. כעוד שאנחנו חיים ע"פ תורת הפרושים הנה המה התרחקו ממרכז האימה במרם נפרדה לכתות והיהדות התפתחה אצלם ע"פ כצבה בזמן שביהמ"ק היה קים. את המשנה והתלמוד אינם יודעים. ואף שכמה הלכות מהושב"פ היו בישראל כבר בזמנים קדומים נשתכחו ונשהנו הרבה, לפי שלא נכתבו בספר. ואת תורה שנכתבו, שישנה כידם לא בלשון העברית כי אם בלשון בוש הקדמונית (נו), המה מפרשים באופן אחר וכה נראה דהם כדת אחרת, אף שעקרי הדת הם מהורים אצלם כמו אצלנו. רבים ממנהגי הבית הראשון ודרכי אבותינו בזמן ההוא עודם נהגים אצלם. ככה יש להם עדיין כהנים מקריבי קרבנות ונזירים וגם נביאים. הנביאים אינם מצויים אצלם הדיר. הם נגלים רק לפעמים, ע"פ רוב בעת צרה, הם מהלכים ממקום למקום, מתיצבים על ראש הר,

בשדה או על שפת נהר וקוראים בקולות משונים וקהל גדול נקהל סביבותם והם מוכיחים את העם לשוב בתשובה אל אלקי ישראל ולעבדו בכל לבב ולעשות את הטוב והישר. הם מגידים גם עתירות. הפלשום קוראים להם "מלאכי אלקים". את מדרגתם הם משפילים ממדרגת הנביאים הראשונים, אבל הם מאמינים שמפני צרקהם ויראת חמאם הם דבקים כה' וזובים לרוח הקדש והם רואים מה שאין אדם יכול לראות בעיני בשר. — פקיד צבא איטלי, שהשתתף במלחמת איטליא ואבסיניא, ספר, כי פעם פגש גנוד איטלי בדרך באדם מופלא, הולך יחף, עקף בסדין לבן ומטה ארוך ועב בידו. פניו המאירים, עיניו הדולקות, מצחו הגבוה וכל עצמותו המלאה רצינות, הראו, כי אדם בלתי מצוי הוא. פקידו הצבא לא יכלו לדבר אתו, כי לא הבינו לשונו ולקחור אתם. לפנות ערב התיצב האיש פתאם, הרים עיניו למרום, פרש את כפיו ושפתותיו דובבות ולא זו ממקומו. השר המצביא לא נתן לננוע בו באמרו: איש אלקים הוא וצוה את כל הגנוד להמתין לו. פקיד אחר אמר כי הוא מרגל מתחפש ועושה העויות בכדי שישלחוהו חפשי. אך מיד הורה הזר בידו, כי אפשר ללכת הלאה. והפקיד היהורי אמר בלבו: אולי האיש היא מן היהודים הפלשים, שממע על אדותם. להוכח אם כן הוא נגש אליו ושאל: ישראל? האיש נענע בראשו והושיט לו ימינו. כאשר הגיעו לכפר נודע להם, כי האיש הוא קדוש ישראל. יושבי הכפר חלקו לו כבוד גדול והתנפלו לפני רגלי שר הצבא והתחננו לשלוח את הקדוש לחפשי. הפלשים מוכירים ביראת הכבוד שמרת קצת מנביאיהם, שהניחו להם בעל פה הפלות, משלים ופסקי מוסר. לא כל הנביאים עומרים על מדרגה אחת. מעלת הנביא הלוי, מלבד בצדקהם ודבקותם בה', גם בצורתם, בקומתם ובקולם, הם אומרים שאין השכינה שורה אלא על המושלם בכל המעלות המסוגלות לעורר את הלבבות. על נביא אחד הם מספרים, שקולו היה חזק כל כך עד שברברו נכהלו כל הנפשות החוטאות. כל יהודי, שנפשו היתה כתומה בחמא, בעל כרחו הוריד עינו. הרבה מנבאים הם על ימות המשיח, שהפלשים מחכים לו בכל עת. כל נביא מתאר את ימי המשיח, כאשר יגאל ה' את העולם מממשלת הרשעה וישראל ירים את תורתו לעיני כל וילמד את כל העמים מצות ומעשים טובים. באמונה החזקה של הפלשים בבית המשיח השתמשו המיסיונרים, שעמלו להסביר להם, כי המשיח כבר בא והביאו ראיות מתנ"ך. קצת מן הפלשים הפשוטים האמינו להם, אבל לא בני תורה, המה התוכחו הרבה עם המיסיונרים ועמדו נגדם. "אם כבר בא", שאל למזן פלשי אחד את המיסיונר המסיתו, "אם כן מדוע עוד מלכיכם נלחמים בנשק? מדוע לא כתתו עוד חרבותיהם לאתים? והתורה אמרה "לא תרצח". ומדוע עוד יצר הרע סיכן בכם לתור אחרי עיניכם, שאתם מסתכלים בהן בתאוה עזה על בנותיני? כל עוד החרב בירי בני אדם, עדיין משיח לא בא."

הידר — לא השבתי. ב"המצפה" גליון כ"ח רוצים לפסול מלת "הידר" מקריאה לאומית, בטענה, כי היא זמורה-זר ע"ש הדר אלוהי הארמים מעין בכבוס. אבל אם נרצה לפסול מלה ע"י השואה מדומה נוכל לפסול עוד מלות רבות כאלה... מלת הידר איננה רק קריאה טבעית ואנומטופאית לאות שמחה או להתעוררות אפקטית אחרת. מה שנוכל למצוא דוגמתה גם בלשונות אחרות, וזה נראה ברור בישיעה מ"ז מ': על קיצר ועל קצירך הידר נפל. ובמקומו נאמר בירמיה מ"ח ל"ב: על קיצר ועל בצירך שדר נפל. אם כן ההידר הנזכר פה הוא קריאת האויב למלחמה או לנצחון ולא קריאת הבורטים, וכן כותב הדר"ק במקומו (בישיעה): הידר, לשון קריאה, והוא שצועקים השוללים כשיבואו על העיר פתאום וכן הוא לשון הדורכים כמו: הידר כדורכים יענה. עכ"ל והו לדעתי הכונה בירמיה מ"ח ל"ב: הידר הידר — לא הידר. כי מדרך הלוחמים היה לקרוא מלת "הידר"

בקריאות תכופות זו אחר זו. והכורמים לא קראו רק קריאה אחת (? המע'). לזה יאמר, כי מעתה לא יהיה עוד "הידר" קריאת-שמחה — קריאת-הכורמים, כ"א קריאת האויבים והצוררים למלחמה. ואת אמרת הדבר הזה נוכל לראות ביותר ממה שנהפחה מן המלה הטבעית הזאת מלת "הדר": "ולא הדר-הרים" ביחזקאל ז', ו'. שהוא הרזוננץ החוזרת ע"י הקול הקורא בהרים, ומה "והשמיע ר' את "הדר"-קולו" (ישעיה ל' ל') — "היד-נחרו אימה" (איוב ל"ט כ') והשוה לזה: "בסיום הדרו במלחמה" (זכריה י' ג'). ובהוספת ר' "קול ד' בהדר" (ההלים כ"ט ד'). ובה"י א' מ"ז כ"י: "הוד והדר לפניו, עז וחרוה במקומו". הקביל הוד מיל עזי והדר מול חרוה. השוה לזה: "קול ד' בכח", "יהן בקילו קול עזי — תדרכי נפשי עזי" הנאמר בשירת דבורה. וכן: "ומהללים בו" הלויים והכהנים בכלי-עזי" (דה"ב ל' כ"א). וראיה גדולה, שמלת הידר לא רק שאינה פסולה, כי גם עברית אמיתית וגם קרושה ולאומית מ"ש בירמיה כ"ה ל': "ר' ממרום ישאג ומטעון קדשו יתן קולו שאג ישאג על נהרו הידר כדרכים יענה". והיתכן שהקב"ה ישתמש בקריאתו בשם טומאה וע"ז? אלא ודאי שמלת "הידר" היא קריאה טבעית — גם עברית ולאומית בלי ספק, ולא נניח לשלול אותה ממנו בדמיונות-שוא וזמנות מופיסטיות. מ. הרמן.

שמואל בערטען מאורשים בח' תמוז חוה סקאלקא באריש פראבונא

אברך במז"ט את אבותי היקרים להביאם בבית החתון את בתם מ' חוה. מז"ט לאחותי. פישל סקאלקא. אברך במז"ט את המל"ג מר שמואל בערטען לבאו בבית הארוסין עם אחותי מ' חוה. מז"ט להוריו. פישל סקאלקא. מעמק לבי אברך במז"ט את זקני הישיש מו"ה אלמר סקאלקא לארום בהם הרת חוה. ניסן סקאלקא — פראבונא. ברגשי גיל וששון הנני מניש במז"ט מעמק לבי לב"ד היקר מר משה אהרן מעהט מווישאטיטש לארוס את מרת דינה שעלרהויו מטשערניו סמוך למאשצ'יסק. דוד הויזמאן. ממעמקי לבי אברך במז"ט את רעי היקר מר לוי דיין מפאפאן לארוסו עם מ' רבקה פריעדמאן, יוסף בריון — טיאוא. כמעמקי לבי אשלח במז"ט אל מר לעמל בערגער לארוסו עם בת מו"ה ראובן קויפמאן. יצחק קאלמער — סאקאלוב. הנני מברך את רעי החביב מר בעריש בלאך מדעלאטין לארוסו עם מ' צפורה פריעדלער מהאליטש. מז"ט להוריהם ולכל המשפחה. מיכאל מענגער. מקירות לבי הנני מברך בחבה ובששון במז"ט את ידידי היקר מר אלימלך טענענבוים לארוסו. מאיר שמערן — טרנופוכ.

כשרה זעלכווארען-פאבריק A. Finkelstein, Lemberg,

Gołuchowskipl. 2

ליעפערט אלע סארטען זעלכווארען, בעסטע כשרה דעליקאטעס: די פאבריק איז מיט דען מאדערנסטען בעהעלפען איי-געריכטעט, ווי עלעקטרישע קראפט א. ו. אונד ערצייגט נור פרימא-זוארע, די איינציגע וועלכע מיט הכשר הנאון רשכבה"ג ר' יצחק שכעלקעס האבד"ק לבוב פערזעהען איז.

זרנון ולשון-עבר

(למי משניהם היהרון?)

תכן פרקיהספר: א) כוכב וזקי-
הרקדוק, ב) בדורות קדומים, ג) טבעיות
לשון-עבר לפני זמן-המדקקים, ד) מדוע
חדלו היהודים לדבר עברית? ה) מעלת
הזרנון וסגולתו הטבעית, ו) ההשכלה
הכרלנית, ההנדרותה להשפה היהודית,
ז) המשבילים פעלו לרע על המגנון
העברי, ח) ההפתחות הזרנון, ט) הזרנון
לעמם לשון-עבר, י) הזרנון לא יהיה
לעולם שפתנו הלאמית, י"א) רק לשון-
עבר היא שפתנו האמתית, י"ב) לשון-
עבר היא שפה פשוטה וקלה, י"ג) סך-
הכל.

מחיר הספר בטר אחד כנסף או במרקאות.
למיום רבט הגנון.
להשיגו אצל המחבר:
M. J. HEILMANN
Podgórze-Krakau, Józefinska 24.

Newyorker Germania

LEBENSVERSICHERUNGSGESELLSCHAFT.

Versicherungsstand am Schlusse des Jahres 1905 K. 539,686 228.—
Stand der Activa laut Bilanz Ende 1905 176,528.370.—
Einkünfte von Assekururanz Prämien und Zinsen 1905 30,748,986.—
Ueberschuss vom Jahresumsatz K. 2,215.336.— } 13,934.008.—
Reserven v. früheren Jahren für Dividenden „ 11,718.647.— }

Folgende Vorteile bietet die Newyorker Germania ihren Versicherten:
1) Sie gewährt die ersten Dividenden schon nach Ablauf des ersten Jahres; 2) die Polizzen behalten ihren Wert nach 3 Jahren der Ausstellung sogar wenn die Versicherten durch Selbstmord oder Duell starben, und auch in Fällen, in welchen der Antrag objektiv falsche Deklarationen enthält; 3) Reisen um die ganze Erdkugel unterliegen keinen besonderen Prämien; 4) ebenso brauchen im Kriegsfall die zu den Waffen Berufenen keine besonderen Prämien zu zahlen; nach 3jähriger Versicherung kann der Versicherte, bei Einstellung weiterer Entrichtung der Prämien, über die Polizze frei verfügen, gemäss der in der Polizze ersichtlichen Instruktion.

General-Agentur für Westgalizien
Sigmund Gleitzmann, Krakau
Jasnagasse 5.
Agenten unter günstigen Bedingungen gesucht.

החברה „מעני הישועה“

מטרת הח' לתמוך בידי חולים עניים במקומות הרפואה. פעולתה כבר החלה במקומות הרפואה הגדולים. כ" יהודי, אשר לו לב רגש, יבין את ערך המפעל ויעזור להוציאו אל הפועל. כזה נבקש מאת אחינו, הבאים אל מקומות הרפואה, שיקבלו על עצמם עבודת הקדש, להיות באי-בחנו בקבוץ הכסף שם ובחזקתו, למען יעשה החסד הזה בהתר ולא כאיסור, ככבוד ולא ככיוון. שמות כל העושים והמעשים כזה יתפרסמו בדיון וחשבון, שנוציא בסוף הקיץ. הרוצה להיות מורשה החי יפנה אלינו על פי הארסה:

Tow. »Majne Hajschioh«, Kraków
ul. Dietlowska 63.

שלום אהרן ראזענטהאל

בעל רסטאורציה בלכוב הווב קאזימירז מתכבד להודיע את כל מכיריו ומכסריו הנכבדים, כי כראש חדש יוני פתח בית-מלון נהדר מאד ורסטאורציה ברחוב הקצבים מספר 13. שניהם ערוכים בכל מכשירי בתי המלון המפוארים ובתי המרזח הגדולים ובכל זאת הכל בזול גדול. הסוחר היהודי ההגון מוצא את עצמו אצלי כמו בכיתו בחוג מכירים הגונים. המאכלים נעשים בהכשר גדול וערכים לחיך היהודי הנאמן. בית המלון טהור ונקי מחלאת העיר הגדולה, ע"כ בית מלונני הוא כמרכז ליהודים צנועים וישרים.

לתהון ספרים

בבית מסחרי הגדול נמכרים קונטרסים בודדים מכל הש"ס דפוס ראם בוויילנא מכל מסכת אוכל למכור את עשרת הקונטרסים הראשונים, כל אחד מחזיק ר' דפוס. מחיר כל קונטרס עשירים העלער, מלבד הפארמא. כן יש לי בבית מסחרי הגדול כל מיני הספרים מכל הרפוסים, הכל בכריכות טובות וחזקות למיניהם. קונים פרטים ומו"ם יפנו נא אלי בדרישותיהם ואמלא חפצם על צד היותר טוב. גם נמצא אצלי ברוינע שאפלעדער כשביל כורבי ספרים, מחיר קילוגרם 6.50 בתרים.
Salamon Neuman, Buchhandlung Tarnów.

יצא לאור הספר החדש

כה דהתרא עדיף!

כל החפץ לגלח הזקן בהתר ולא כאסור יקנה ממני את אבק-הגלוח החדש

EXCELLENT

כשמו כן הוא, טוב יפה ורחיבו נעים ומועיל לגלוח הזקן ברנעים אחרים עצהו"ט. הירא דבר ה' יוצא כזה ידי חובת המקום וי"ח הבריות. מחיר הנה אחת בתר וחצי. שתי תבות שני בתרים וחצי. ע"י נאב-נאמע לא ישולח באנגליה.

תו ונוי:

MOSES KATZ

10 Little Pearl str. London E

APRIKOSEN

Feinste Tafelsorte, täglich frisch vom Baum, pr. 5 kg, Korb franco 3 K. 50. Bahnsendung von 20 kg. franco 13 K.
L. ALTNEU, KECSKEMET, Ung.

פרימא נייע
ענגל. מאטיעס
פאסטדערינגע
פערזענדע איך אין פאסט-קארי
5 ק"ג, צירקא 30 שטיק, א
— K. 4. פראנקא יעדער סטא-
ציאן געגען נאכנאמהע דעם בע-
טראגעס.
ביי גרעסערען בעשטעלונגען
ערזובע שפעציעל-אָפּערט צו
פערלאנגען.
Leopold Bertel
Hering-Export Krakau.
טיכטיגע פלאטצאגענטען געווכט.

ערפֿאָג נאַראַנטירט! איבערצייגען זיא זיך! פֿערבעסערונג דער שטעללונג
בוכהירוונג (אללע מעטאָדען) האַנדעלסקאַרעספּאַנדענץ, דייטשע
שפראַבלעהרע, קויפֿס. רעבנען, האַנדעלסקונדע, וואַרענקונדע, געאָ-
גראַפֿיע, שענשרייבען, וועלטגעשיכטע, ספּעאַגראַפֿיע (אללע
סיסטעמע) א. ו. ו. קאַנן יעדערמאַן אָהנע בעזאָג-
דערע פֿאַרקענטניסע אים ברעיעליכען וועגע אונד
אין קורצע צייט גרינדליך ערלערנען.
ביי גלויבצייטיגער טיילנאָהמע
אין 4 לעהרעכערן, ספּענאַגראַ-
פֿיע גראַפֿיעס.
Kaufmännischer Fern-Unterricht!
Gründliche
briefliche Ausbildung
zum tüchtigen Kaufmann.
אָנפֿראַגען נור געגען רעטורקאַרעט. פּאָסטעקסט
א 35 העל. פּראַכעבריעטע א 1.20 קר.
Erstes commercielles Unterrichts-Institut.—
Abteilung für briefl. Unterrichts
A. WEISSMANN, Podgórze-Krakau H-F.

אונגאַרישע האַפֿפֿרימא
טאָפֿעלטרױבען
פֿערזענדע איך פֿראַנקאָ יעדער שטאַציאָן
פֿר. מעטערזענטנער א 43 קראַגען (אין
5 קילאָ קאַרבע) געגען אַנגעלר אונד
נאַכנאַהמע. די ענטשפּרעכענדע אַנגאַבע
איזט אלס דעפֿאַט א. ד. וועכעשלשטובע
אַקציע-געזעלשאַפֿט „מערקור“ נוראַפּעסט
צו זענדען. — אַגענטען ערהאַלטען ענט-
שפּרעכענדע פּראָוויזיאָן. — בעשטעלונגען
פּראַמפּטעסט אויסגעפֿיהרט. — קליינסטע
אַדרע 25 קילאָ. — זעמטליכע אָבסט-
סאַרטען צו בילליגסטען טאַגעס-פּרייזען.
Emanuel Markovits, Budapest
VII. Sip-Utca 17.
— — Telefon 101.29. —

עוד לא בא כבושם הזה!
מחזורים
מונהים ומרוקים בתכלית השלמות,
ומהודרים ביופי רפוס משובת, בנייד טוב
ואותיות מזהירות, מרהיבי עין בתכלית
ההוד והיופי. — 1) עם פירושי בית לוי
מטה לוי, מעשה אורג, אכזרהם, עם
עברי מיימש, משלי יעקב, קול יעקב, דברי
חכמים, אמרי נועם, לקוטים יקרים, בע"מ
צחה, ובל הפירושים הנם דף על דף ממש
דבר רבוב על אופניו השייכים להפויטים
שבאותו עמוד, בחמשה ברכים, מחירם
6 קר. — 2) בעברי מיימש, עם משלי
יעקב, קול יעקב, דברי חכמים, אמרי נועם,
לקוטים יקרים, חמשה ברכים 5 קר. —
3) עם פ"י מטה לוי, ועם הלוקטי צכי
בשני ברכים דק 2 בתרים. — חוץ דמי
הפאָרמאָ. — גאונר ארצנו הרבנים האדירים
פארי הודר שליט"א, יהנו עדיהן על
המחזורים מהוצאתנו, כי אך להם משפט
הכבודה והיתרון על כל המחזורים שנדפסו
על ידי מרפסים אחרים, כי הם נקיים
מכל שגיאה ומכילים כל המעלות הטובות.
יהושע צכי ווילף.
OSIAS WILF, Lemberg,
Sonengasse 27.

In Ung. Brod, Mähren werden an
der privaten 3-klassigen
deutschen Mädchenschule
jüdische SchülerInnen aufgenommen,
welche das 10. Lebensjahr zurückgelegt
und eine 4-klassige Volksschule ab-
solvirt haben.
Die Mädchen erhalten ausser dem
Unterrichte in Bürgergeschulgegenständen
noch französischen Unterricht, nebst-
dem einen intensiven Religionsunter-
richt, welcher unter der bewährten
Leitung Sr. Ehrw. H. Rabbiner Dr. Jung
steht.
Verlässliche Pensionen, mit sittlich
religiöser Erziehung, zn mässigen Pen-
sen. Gesunde Lage der Stadt. Schul-
beginn 15. September 1908. Auskünfte
erteilt der Vorsteher der Israel. Kultus-
gemeinde in Ung. Brod.
M. H. Brammer
Kultusvorsteher.

תורה עם דרד ארץ
בית הספר הראשון בכל הממלכה, אשר
יבשו ירוי להם בני יהודים תורה ותנך
בהודי גמור ביחד עם מדעי בה"ם הכללים
אשרי האיש, שיוכל לשלוח את בנו אל
הגימנוזים העברי

אשר כאונגאריש בראד תחת הנהגת הרב
הנאון ר"ר מאיר יונג. שם ילמדו התלמידים
בל עניני הלמוד של גמנוזים וגם תורה,
נ"ך, רקדוק, ש"ס ומפרשים, ויהנבו בדרך
התורה וי"ש. תלמידים מגליציה ילמדו פה
גם פולנית ועריתם להתחנך במחלקת
ההכנה פה בשפת אשכנז, מחיר הלמוד,
המעון ומוזנות בשרים מחמשים בתר לחדש
ולמעלה. יתר הפרטים מודיע:
Rabbiner Dr. M. Jung
Ung.-Brod (Mähren).

זעהר וויכטיג.
ווער אויף איינען געבענע פעררענענסט,
טעגליך 25 קראנען
דורך דען פֿערקויף פֿאַן געזעטצליך גע-
שטאַטעטע לאָזע רעפֿלעקטירט, דער
שרייבע גלייך אום די פֿערטערטיג, אָן:
M. Kern, Posada Olchowska
S A N O K.

Jsidor Krieger
Friedland bei Mistek (Mähren)
פֿערזענדעט פֿוהרמאַנס. אונד פֿיאַקער-
פֿייטשען אויס פֿרימא קערן-לעדער גע-
שניטטען צו בילליגסטען פֿרייזען. פֿערזאַנד
פֿער נאַכנאַהמע.

Cur- u. Tafeltrauben
täglich frisch vom Stock,
feinste Edelsorte 5 kg, frco K. 3.50.
L. Altneu, Versecz 15 Ung.

יין מובחר.

ערב לחיך שותיו, כשר לנפש היפה ולנפיו הדעת, כאשר יעידון ויגידון לכך דורשיהם הנאכ"ד דפה שליט"א, והה"צ החופ"ק מו"ה שלום אליעזר האלברשטאם שליט"א בן גאון ישראל סבא קדישא טרן מסאנדן זצ"ל. נם

קורטרויבען

לעת יבוכרו טובים למאכל ונהמרים למראה יושגו במחיר השה לכל נפש אצל הנרשם מטה, המוכן להשיב לשואליו דבר דבור על אפניו.

ישראל מאיר זוילע, בעל כרם.
Sole Israel M., Uj-Fehertó (Ung.)

מורה יבוכש.

בעירונו יעופאל, שורה את התלמידים שפה עברית בעברית במכתא אשכנזי ושפה אשכנזי, ונס שפת פולני, — שכרו יהי 1200—1300 בחר, הראוי למשרה הזאת יפנה במכתבו למר:

Salomon Walter
Jezupol (Galizien).

מורה ראשי ומנהל

היודע ללמוד קדוק, הנ"ך, שפת-עבר וקורות בני ישראל עפ"י השיטה הטבעית והוא מומחה לרבים וכבר שמש בבתי-ספר עברים, ישלח בקשהו עם קצור דברי ימי חייו בבתי" ממש, בצירוף העתקה העודותיו עד 31 אויגוסט שנה זו, עפ"י הכתבה דלמטה. — מורים עוזרים כבר נתקבלו. המשברת מספקת.

Talmud Thora-Verein „Ez-Chaim“
Kotzman, (Bukowina).

הנדק הנני מקבל בביתי תלמידים מן המדינה למעון וארוחה ולהורותם בכל מקצועות השפה העברית. הנני משניה גם על למורם בבית הספר ואלה הטעונים הכנה לזה יובנו ע"י המורים היותר מומחים.

S. Walkowski, Krakau
Miodowa 9.

משוררים געזוכט.

איך זוכע פיר די ימים טובים הכע"ל איין גוטען כאסיסט אונד איין גוטען טענאריסט מיט גוטען שטימען אונד גוט נאמען לעזען, אויך איין גוטען סאפראן מיט איין גוטען אלטיסט זאָלען אביסעל נאמען לעזען, געהאלט פיר דיא גרויסע משוררים צו 200 קראָנען, פיר דיא קליינע משוררים צו 100 קראָנען.

אָפֿערטע צו ריכטען אן מייע אררעסע:
Simon Deutsch, Oberkantor,
Oświęcim
לענסמענס כ"ז דעס 10 אויגוסט.

הספר

נגינה וכליזמר במזמר
מאת דר. שלמה רובין
נמצא לקנות במחיר 40 הלר אצל המו"ם א. פויס וואצל פ. ה. וועט שטיין שפיטאלינסאסע 20.

לעמבערגער

„יודישער פאלקס־האלענדער“

(פיערצעהנטער יאהרגאנג)

רעדיגירט פון גרשם באדער

ערשיינט אין עטליכע טאָג און ענטהאלט, חוץ דעם לוח, אַ רייכען אינ-פֿאַרמאָטיווען טייל, פֿאַלגענדע ליטעראַרישע אַרבייטען:

- א) ג. ב.: פֿאַליטישע בעטעהעטיגונג אין גלות. (ב) י. ל. פֿרץ: דער שמראַהל (מעשה־ליך). (ג) א. ג.: טעאָריע און פֿראַקטיק פֿון קאָלאָניאַליזאַציען.
- ד) ג. באַדער: א קרבן פֿון יודישען פֿאַנאַטיזמוס (אברהם קאָהן). (ה) י. פֿערנאַף: די ערשטע ליעבע פֿון אָדס'ס א ווהן. (ו) ל. יפה: א וועלט מיט שעהנקייט (געדיכט). (ז) מאַקס נאָררוי: פֿיער יאהר נאָך הערצל (מיט זעקס פֿאַטאָגראַפיען). (ח) ג. ב.: אייגענע חשבונות (וועגען „מאַנבלאַט“ און זיין געשיכטע). (ט) ראובן פֿאַהן: דערווייטערט (א בילד פֿונ'ם קראַיב־לעבען. (י) י. סלאָניס: אין דער נאכט (געדיכט). (יא) ג. באַדער: די ערשטע יודישע שולען אין גאַליציען. (יב) משה פֿערנאַף: צעשלאַגענע געדאַנקען. (יג) ש. י. אימבער: שאַטען־טעניץ (געדיכט). (יד) ג. באַדער: די טראַגיק פֿון א צע-ריסענער נשמה. (טו) מ. וואַנדערווילד: „דער מבול“ (קריטיק). (טז) יהואש: נישט דער איינציגער (געדיכט). (יז) ג. ב.: ארבייט און מלחמה. (יח) ד. קלינג-האַפֿער: די טיפֿפֿלישע כאַכט (דראַמאַטישע סצענע). (יט) ל. ברוב־אָוויטש: משה אין דער מדבר. (געדיכט). (כ) ג. ב.: דער פֿילאָזאָף פֿינ'ס קאַפֿעהויז (סילוועטע). (כא) ג. ב.: דוד וואַלפֿאַהן (מיט פֿאַטאָגראַפיען). (כב) ש. י. אימבער: שוואַרצע ליעדער. (כג) י. פֿערנאַף: דער נשרף. (כד) ג. ב.: מיון „גנבה“.

פרייז פונ'ם צירקא 200 זייטען שטארקען בוך: 80 העלער. — בריעפ-מארקען פון אלע לענדער ווערען אנגענומען. — בוכהענדלער און פֿעראיינע בעקומען א גרויסען ראכט. — בעשטעלונגען זענען צו ריכטען אן:

Gustaw Bader, Lwów, Słoneczna 27.

שעק-קאָנטאָ דער ק. ק. פֿאַסטשפֿאַרקאַסע נומר 11.827.

חברות "קומנדיטית" "ברמל" רוסיה

הממבר היחידים מיינ ומאניא א"י מיקבי רוטשילד המהוללים מאגודת הכורמים מראשון לציון.

יין וקאניאק „ברמל“ המה המשובחים בין יינות וקאניאק א"י, ונזהר את הקונים לכל יבשלו בידי המוכרים יין הנקרא א"י, העלולים רק להבאיש את המרקא המהוללה של יין וקאניאק „ברמל“, כי רבים המה, אשר לא ידעו להבדיל בין יינות „ברמל“ ובין אלה היינות פחותי-הערך דמתקריים יינות א"י. הפקקים והמנופים של בקבוקינו חרותים בשם „ברמל“ וגם האתיקטים נושאים עליהם שם „ברמל“ ולמען השמר מזיוף ידרוש כל איש בפירוש „יין ברמל וקאניאק ברמל“. רק היינות שלנו השינו מדילות זהב על התערובות פריז (1900) ויין (1906) וכן רק היינות שלנו קבלו תעודות מהפרופסורים: פוש, פריז, וועריגע אדעסה, פאוולעווסקי מלכוב ועוד, ולא היינות האחרים המכונים בשם יין א"י. — אלה המכרזים על מערבם, כי יש להם המדילות והתעודות הנ"ל ירמו באופן מנונה את הקהל. — לוחות המחיר נשלח לכל דורש. יינות „ברמל“ בכבוקים נמצאים למכירה אצל: מענדל גראס ראטאנא 7; מ. בראנ-דינגער פלאץ נאָלחאווסקי 3. נהן באדענשטיין קאזימיראווסקא 5; האטעל קאטץ ראטאנא; וולאדיסלאו קאזלאווסקי גראדעצקא 85; אליעזר סינאל קאזימ-ראווסקא 20. כלם בלכוב; כ. מ. שטענער, שטשאוויניא.

זהירו מפני הרמאים!

ERSTES SPECIAL-HAUS von ECHTEN

GRAMOPHONE-PHONOGRAPHE

Engros & Endetail

JOSEF WECHSLER

KRAKAU und WARSCHAU

in Krakau, Grodgasse 71.

ריעווע אויסוואהל פֿאַן יודישען אונד העברעאישען לאַטען. — עכטער קאָנצערט-גראַמאָפֿאָן מיט די באַרקע „שרייבענדער ענגעל“ זאַממט 10 פֿלאַטטען נור 36 פֿלאָרין. ניעמאנד זאָל ריעווע בעסטע געלענעהייט פֿערוויימען

פֿרייזקראַנטע עט הויפֿטפֿעריצייכניססע אויף פֿער-לאַנגען גראַמיס אונד פֿראַנקאָ.



יצאו לאור מחדש בדפוס מהודר: תהלת הכסילים

א

צואת בעור בן חמור

הלצה

מאת דר. שלמה רובין

הוצאה חדשה ומתוקנת ע"י המחבר.

(ההוצאה הראשונה אינה במציאות)

המחיר 2 כהרים

שני לוחות הפילוסופיא

יכילו

אמונות השניות ודעות האחרות

(Dualismus) (Monismus)

כשלת יסודות הפילוסופיא שהם:

האלהים התבל והאדם

מאת דר. שלמה רובין.

(עם תמונת המחבר)

המחיר כתר אחד.

ספור יצירת העולם

בהסמכת עם הדעה בהשתלשלות הכריאה (Evolutionismus) ועם הדעה באחרות מוחלטת ביקום התבל (Monismus)

מאת דר. שלמה רובין.

הספר הזה נדפס בצורה נהדרה מאד כל חוכבי כפרי החכם הישיש יודו בעד הספר הזה. מחירו כתר אחד.

עין הדעת

הוצאה שניה (ההוצאה הראשונה אינה במציאות) שמוה והכין כל החכמות והמדעים למיניהם בהכניה עין עם שרשיו וענפיו

מאת דר. שלמה רובין

הכין דספר מענין מאד לכל דורש מדע. המחיר 40 העלער עם המשלוח. דמוים ראבאט.

ארבעת הספרים נמכרים אצל המו"ל:

JOSEF FISCHER, Buchdruckerei
Krakau, Grodgasse 62.

ערשטע קראקויער מיט עלעקטרי-שער קראפֿט בעטרייעבענע כשרה כשרה

דאמפֿזעלכוואַרען פֿאַכריק

מיט דען בעסטען מאָדערניסטישן מאַשינען. ערצייגט שענע פֿריסא סאָדאַמי וועראַנעזער, ברוסט שינ-קען, קרענוויירסגעל א. ז. וו. פֿער-זעהען מיט הכשר של הבר"צ דפה. עכפֿיעהלט צו בילדיגסטען פֿרייזען. אויף פֿערלאַנגען ווירד פֿרייז-קוראַנטע עט הכשר איינגעשיקט.

Emanuel Glaser
KRAKAU, Beżego-Ciata 8.

ספריילמוד היותר מצוינים

של הוצאת „מוריה“ (עברית בעברית) אפשר להשיג בסוכנות-הספרים של

M. Ehrlich, Krakau, Dajwór 6. II.

כמו כן אפשר פה להשיג כל ספרי-הלמוד של ההוצאות האחרות וגם כל ספרי-מקרא בעברית וזרנגוניה. ההזמנות מתמלאות תיכף ובדיוק היותר נכון.

Wyd.: { Naftali Hof.
S. M. Lazer.

Ödpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer.
Drukiem S. L. Deutschera w Pedgórzu